

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Res. i Hölborn Nordst. Tidning

*från
Liljestrå*

FRÅN
N. J. GUMPERTS
BOKHANDL. NYA
407 1804

FOLKSKOLESTADGAN

MED FLERA FÖRFATTNINGAR

RÖRANDE

FOLKUNDERVISNINGEN

JEMTE SAKREGISTER

TILL LEDNING FÖR SKOLRÅDEN

UTGIFVEN

AF

A. TH. BRUHN.

Pris 90 öre
från
Löfström

FRÅN
N. J. GUMPERTS
BOKHANDL. N. YA
40. 200

FOLKSKOLESTADGAN

MED FLERA FÖRFATTNINGAR

RÖRANDE

FOLKUNDERVISNINGEN

JEMTE SAKREGISTER

TILL LEDNING FÖR SKOLRÅDEN

UTGIFVEN

AF

A. TH. BRUHN.

STOCKHOLM.

P. A. NORSTEDT & SÖNERS FÖRLAG.

Pris: 90 öre.

CENTRAL-
BIBLIOTEKET
Pedag.
Sv.
Folksk.

FOLKSKOLESTADGAN

MED FLERA FÖRFATTNINGAR

RÖRANDE

FOLKUNDERVISNINGEN

JEMTE SAKREGISTER

TILL LEDNING FÖR SKOLRÅDEN

UTGIFVEN

AF

A. TH. BRUHN.

STOCKHOLM.

P. A. NORSTEDT & SÖNERS FÖRLAG.

STOCKHOLM, 1882.

KONGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER.

INNEHALLSFÖRTECKNING.

	Sid.
I. Kongl. Maj:ts förnyade nådiga stadga angående folkundervisningen i riket den 20 Januari 1882	1.
1 Kap. Skolor för folkundervisningen §§ 1—5...	2.
2 Kap. Skoldistrikt och skolråd §§ 6—11	3.
3 Kap. Läroämnen, lärokurser och läsordning §§ 12—14	5.
4 Kap. Lärotider §§ 15—17	7.
5 Kap. Lärares tillsättning, åligganden och entledigande §§ 18—34	8.
6 Kap. Lärjungars intagning, skolgång, flyttning och afgang §§ 35—51	15.
7 Kap. Lärorum, skolmateriel och skolträdgårdar §§ 52—56	20.
8 Kap. Kostnader för skolväsendet §§ 57—61...	21.
9 Kap. Enskilda skolor § 62	22.
10 Kap. Tillsyn öfver och berättelser om folkundervisningen §§ 63—68	23.
II. Stadganden om aflöning och lönetillskott åt lärare och lärarinnor.	
1. K. Kung. den 20 Januari 1882 angående aflöning åt lärare och lärarinnor vid folkskolor och småskolor	25.
2. K. Kung. den 16 Juni 1875 angående lönetillskott åt lärare och lärarinnor vid folkskolor och småskolor	27.
3. K. Kung. den 11 Januari 1878 angående ytterligare lönetillskott åt lärare och lärarinnor vid småskolor	28.
4. K. Kung. den 21 Mars 1881 angående ytterligare lönetillskott åt biträdande lärare och lärarinnor vid folkskolor	31.
5. K. Cirk. den 3 December 1875 angående utanordning af lönetillskott åt lärare och lärarinnor vid folkskolor och småskolor, jemte formulär	32.

	Sid.
III. Stadganden om fortsatt undervisning och undervisning i slöjd.	
A. Om fortsatt undervisning.	
1. a) K. Kung. den 11 September 1877 om anslag till lärares aflöning vid <i>fortsättningsskolor</i>	38.
b) Formulär för de uppgifter, som bära bifogas ansökning om anslag för detta ändamål	39.
2. K. Kung. den 16 Juni 1875 angående anslag till <i>högre folkskolor</i>	41.
3. a) K. Kung. den 18 Maj 1878 angående anslag till <i>folkhögskolor</i>	43.
b) Formulär för de uppgifter, som bära bifogas ansökning om anslag för detta ändamål	45.
B. Om undervisning i slöjd.	
a) K. Kung. den 11 September 1877 angående anslag för beredande af undervisning i slöjd	46.
b) Formulär för de uppgifter, som bära bifogas ansökning om understöd för detta ändamål	47.
IV. Kongl. Förordningen den 21 Mars 1862 om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd.	
I. Om kyrkostämma §§ 1—20	49.
II. Om kyrkoråd och skolråd §§ 21—34	55.
III. Om afgifter till kyrka och skola, samt om dithörande räkenskaper §§ 35—39	60.
IV. Om underställning och besvär §§ 40—43	61.
V. Stadganden om inspektion öfver folkskolorna.	
1. Chefens för Kongl. Ecklesiastik-departementet cirkulär till domkapitlen den 8 December 1881	64.
2. Instruktion för folkskoleinspektörer, utfärdad af Chefen för Kongl. Ecklesiastik-departementet den 8 December 1881	65.
VI. Undervisningsmateriel	68.
Bihang.	
Utdrag af K. Kung. den 18 November 1881 angående minderåriges användande vid fabrik, handverk eller annan handtering	72.
Kronologiskt register	74.
Sakregister	75.
Tabell.	

I.

Kongl. Maj:ts förnyade nådiga stadga angående folkundervisningen i riket;

gifven Stockholms slott den 20 Januari 1882.

Vi OSCAR, etc. etc., göre veterligt: att sedan Riksdagen, med anledning deraf att nådiga stadgan angående folkundervisningen i riket den 18 Juni 1842 under årens lopp genom särskilda författningar undergått en mängd förändringar, hos Oss i underdånighet anhållit, att denna stadga måtte varda så omarbetad, att alla nödiga lagbestämmelser rörande folkundervisningen blefve så fullständigt som möjligt i den samma till ett helt sammanförda, hafve Vi, som genom särskilda nådiga författningar denna dag om lärares och lärarinnors vid folkskolor och småskolor aflöning samt om vissa seminariilärares rätt till presterlig tjänstårsberäkning m. m. upphäft 1, 2, 3 och 4 mom. i 4 §, samt vissas delar af 2 mom. i 5 § och af 7 mom. i 6 § af berörda stadga, funnit godt att — med upphäfvande jemväl i öfrigt af samma stadga, äfvensom af de ändringar i den samma, som skett genom nådiga kungörelser den 29 September 1853, den 2 September 1873, den 31 December 1875, den 30 November 1876, den 21 Mars 1879 och den 10 December 1880, samt af nådiga kungörelserna den 23 April 1858 mom. 1 angående åtgärder till folkundervisningens befrämjande, den 21 Oktober 1859 angående qvinnors ansökningsrätt till lärarebefattningar vid folkskolor och den 21 December 1877 angående af- och tillträdestid vid folkskoleläraretjänster, äfvensom af nådiga cirkulärbrefven till domkapiteln den 19 December 1856 rörande prof-

ning af omyndig folkskolelärare-elevs rätt att söka folkskoleläraretjenst, den 22 April 1864, den 15 Oktober 1869 och den 11 Oktober 1878 angående särskilda föreskrifter rörande folkundervisningen samt den 31 December 1875 angående meddelande af uppgifter rörande folkundervisningen, äfvensom af hvad i andra författningar kan finnas stridande emot här nedan meddelade föreskrifter — i nåder påbjuda och stadga som följer:

Kap. 1.

Skolor för folkundervisningen.

§ 1.

1. I hvarje kyrkoförsamling så väl i stad som på landet skall finnas minst en folkskola. Undantagsvis må dock tvenne eller flera till samma pastorat hörande församlingar kunna förena sig om en skola, der en ringare folkmängd och öfriga förhållanden påkalla en sådan förening.

2. Folkskola bör helst vara fast, men der medelöshet eller lokala förhållanden hindra inrättandet af fast folkskola, må tills vidare barnaundervisningen besörjas i flyttande folkskola.

3. Vid hvarje folkskola skall minst en lärare vara anställd såsom ordinarie på sätt i §§ 19—21 af denna stadga föreskrifves. Derjemte må, der så nödigt pröfvas, för särskild klass eller afdelning af skolan anställas antingen ordinarie eller extra-ordinarie folkskolelärare eller ock biträdande lärare.

§ 2.

På det att folkskolan må hafva till föremål endast de mera försigkomna barnens undervisning, böra, der förhållandena sådant påkalla och medgifva, för meddelande af det första förberedande kunskapsmättet åt nybörjare, småskolor inrättas till det antal, som finnes be-

höfligt, och förses med lärare på sätt här nedan i § 24 stadgas.

§ 3.

Der byar, hemman, torp eller lägenheter äro så aflägsna, att dit hörande barn ej utan svårighet kunna begagna folkskolan, må för dessa barns undervisning mindre folkskolor inrättas och förses med lärare på sätt här nedan i § 24 stadgas.

§ 4.

Derest småskola eller mindre folkskola upprättas af husfäderna inom en del af en församling, må sådan skola anses tillhöra församlingens skolväsende, så vida den är anordnad i öfverensstämmelse med hvad denna stadga och det för församlingens skolor gällande reglemente föreskrifva.

§ 5.

1. För de lärjungar, som genomgått de för folkskolan fastställda lärokurser, bör tillfälle beredas att efter bestämd plan under lärarens ledning dels underhålla redan förvärfvade kunskaper, dels ock deruti ytterligare förkofra sig.

2. För denna fortsatta undervisning må, der sådant finnes lämpligt, såsom folkskolan högst afdelning inrättas särskild fortsättningsskola enligt de grunder, som omförmälas i särskild författning och §§ 12, 16 och 45 af denna stadga.

3. Om högre folkskola är särskildt stadgad.

Kap. 2.

Skoldistrikt och skolråd.

§ 6.

Hvarje kyrkoförsamling med särskildt skolråd, så ock två eller flera församlingar inom samma pastorat

eller stad, som förenat sig om ett gemensamt skolråd, utgöre ett skoldistrikt.

§ 7.

1. Skolrådet, om hvars sammansättning och allmänna åligganden är särskildt stadgadt, skall utgöra styrelse för alla distriktets skolor, hvilka afse att meddela sådan undervisning, som denna stadga föreskrifver.

2. Skolrådet skall äfven hafva inseeende öfver de för samma ändamål inom distriktet inrättade enskilda skolor samt vaka öfver den undervisning i hemmen, som här nedan i § 38 omförmäles.

§ 8.

Skolrådet skall hafva en sorgfällig vård om distriktets skolor, noggrant iakttaga hvad gällande författningar angående folkundervisningen stadga, och vaka deröfver, att lärarne fullgöra hvad deras viktiga kall af dem kräfver samt att barnen flitigt begagna det tillfälle till undervisning, som blifvit dem beredt.

§ 9.

1. Skolrådet skall efter samråd med kyrkostämma indela området för flyttande skola i rotar, hvarvid bör tillses, att rotarnes antal så mycket som möjligt inskränkes, på det undervisningen må i hvarje rote årligen fortgå en längre tid.

2. Antalet klasser, i hvilka barnen så väl i den fasta som i den flyttande skolan böra med afseende på sina olika framsteg vara indelade, äfvensom läroplan för hvarje skola bestämmas af skolrådet.

3. Läroplanen bör upprättas med ledning af den för undervisningen i rikets folkskolor och småskolor utgifna normalplan.

§ 10.

Skolrådet uppgöre för de under dess styrelse stående skolor förslag till reglemente, hvilket skall inne-

hålla dels bestämmelser om skolväsendets allmänna anordning inom distriktet, lärotider samt rote- och klassindelning, dels nödiga föreskrifter om undervisning, ordning och tukt samt hvad mera till skolornas behöriga vård och förvaltning hör, dels ock för hvarje särskild skola det hufvudsakliga af skolans läroplan.

Skolrådets förslag till reglemente skall, för att blifva gällande, af vederbörande domkapitel, efter folkskoleinspektörs hörande, pröfvas och godkännas.

På samma sätt behandlas förslag om ändring i det fastställda reglementet.

§ 11.

För vidmakthållande och utvidgning af i skolan förvärfvade insigter och i allmänhet för väckande och underhållande af lusten för god läsning bör skolrådet befrämja inrättandet och begagnandet af sockenbibliotek samt tillse, att dertill anskaffas böcker, tjenliga till läsning så väl för barnen i skolan som för äldre personer.

Kap. 3.

Läroämnena, lärokurser och läsordning.

§ 12.

1. Läroämnena i folkskola vare:

kristendomskunskap, modersmålet (läse-, tal- och skriföfningar), räkning och geometri, geografi och historia, naturkunnighet, teckning, sång, gymnastik samt trädgårdsskötsel och trädplantering, der lämpligt jordland härtill blifvit upplåtet; hvarjemte undervisning i slöjd må, efter öfverenskommelse med dertill skicklig lärare, kunna af skoldistrikt, som sådant önskar, vid skolan anordnas för de barn, som af föräldrar eller målsmän anmälas att deltaga i denna undervisning.

2. Läroämnena i småskola vare:

kristendomskunskap, modersmålet (läse-, tal- och skriföfningar), räkning, teckning, sång och gymnastik,

hvarjemte särskilda åskådningsöfningar anställas i de skolor, der förhållandena sådant medgifva.

3. Läroämnen i fortsättningsskola vare:

kristendomskunskap, modersmålet, räkning och geometri, teckning samt, så vidt möjligt är, historia och naturkunnighet.

§ 13.

1. För hvarje skola skall en bestämd lärokurs, innefattande hvarje läroämnes fördelning på skolans särskilda klasser, af skolrådet upprättas; börande härvid tillses, att de särskilda kunskaps- och öfningsämnena inträda i undervisningen i ändamålsenlig ordning, så att de första läse- och skriföfningarna ställas i nära samband med hvarandra, att undervisning i biblisk historia begynner före undervisningen i katekes, att räkneöfningar tidigt anställas till omvexling med öfningarna i läsning och skrifning, att undervisningen i öfriga läroämnen ej uppskjutes utöfver den tid, då den, med hänsyn så väl till barnens utbildning som till de särskilda läroämnenas inbördes förhållande, kan med fördel begynna, samt att undervisningen i gymnastik för gossar äfven omfattar enklare militäröfningar.

2. Vid upprättandet af läroplan för mindre folkskola må endast den inskränkning i folkskolans läroämnen och lärokurser kunna medgifvas, som pröfvas vara af omständigheterna påkallad och med barnens nöjaktiga undervisning förenlig.

3. Skolrådet ege bestämma den skilnad, som i hänseende till kunskapsfördringarna lämpligen må göras mellan gossar och flickor.

§ 14.

1. För hvarje skola skall skolrådet fastställa läsordning, hvartill förslag uppgöres af vederbörande lärare med ledning af normalplanen och det för skoldistriktet gällande reglementets bestämmelser.

2. Vid läsordningens uppgörande bör för öfrigt iakttagas:

att lärjungar, som tillhöra samma klass, så vidt möjligt är sammanhållas i ett lexlag;

att de särskilda klasserna omedelbart undervisas af läraren, och att, då två eller flera klasser, hvilka skola af en lärare samtidigt handledas, ej kunna med fördel undervisas tillsammans, en eller flera af dem sysselsättas med tysta öfningar;

att der särskild småskola ej finnes, och der samme lärare meddelar undervisning så väl åt nybörjare som åt mera försigkomne lärjungar, undervisningen åt nybörjarne helst meddelas på särskilda lärotimmar;

att lärjungar i fortsättningsskola undervisas för sig och ej tillsammans med folkskolans lärjungar;

att lärare i flyttande skola under den tid, som är bestämd för skolans hållande i en rote, så vidt sig göra låter, besöker de öfriga rotarne, i den ordning skolrådet bestämmer, för att hålla förhör med dervarande barn och lemna dem anvisning till hemarbete.

3. Läsordningen bör upptaga för hvarje lärotimme i veckan det ämne, hvori de särskilda klasserna skola undervisas, samt äfven angifva hvilka klasser skola omedelbart undervisas af läraren och hvilka skola sysselsättas med tysta öfningar.

4. Läsordningen skall vara i lärorummet anslagen.

Kap. 4.

Lärotider.

§ 15.

1. Skolrådet eger att efter samråd med kyrkostämman stadga de tider af året, de dagar i veckan och de timmar å dagen, då undervisning skall i skolorna meddelas.

2. Härvid bör iakttagas:

att den årliga lärotiden vid skolor, för hvilkas lärare skoldistrikt åtnjuter lönetillskott af allmänna medel, skall omfatta minst åtta kalendermånader;

att den dagliga lärotiden ej utsträcket i folkskola öfver sex och i småskola öfver fem timmar;

att mellan de särskilda lärotimmarne ett tjenligt afbrott i undervisningen eger rum; samt

att mellan förmiddagens och eftermiddagens lärotimmar lemnas en längre ledighet, hvilken, med hänsyn till förhållandena under olika årstider och på olika orter, bör utsträckas till en eller två timmar.

3. Hvarje dag börjas och slutas undervisningen med bön och sång.

§ 16.

I fortsättningsskola, som till lärares aföning åtnjuter understöd af allmänna medel, skall årliga lärotiden uppgå till minst etthundraåttio timmar enligt den anordning och fördelning, hvarom i särskild författning närmare stadgas.

§ 17.

Rörande tiden för undervisning i slöjd för gossar vid de skolor, som dertill njuta understöd af allmänna medel, är särskildt stadgadt.

Kap. 5.**Lärares tillsättning, åligganden och entledigande.**

§ 18.

1. För att anställas som ordinarie eller extra-ordinarie lärare vid sådan folkskola, som i § 1 af denna stadga omförmäles, erfordras: *a)* att vara känd för gudsfuktan och sedlig vandel samt ega den stadga i karakteren och den foglighet i lynnet, som ungdomens ledning kräfver; *b)* att hafva undergått godkänd afgångsexamen vid något statens folkskolelärareseminarium; samt *c)* att hafva uppnått tjuguett års ålder.

2. Seminarii-elev, som undergått godkänd afgangsexamen, må dock, efter att hafva uppnått tjugu års ålder, kunna anmäla sig såsom sökande till folkskololäraretjenst, om domkapitlet i det stift, inom hvilket tjenst sökes, finner skäl att dertill lemna bifall.

§ 19.

1. Då ordinarie läraretjenst vid folkskola är till ansökning ledig, skall kungörelse om ledigheten af skolrådet införas tre gånger i den tidning, genom hvilken officiella meddelanden tillkännagifvas.

2. Tjensten sökes hos skolrådet, och bör sökande inom sextio dagar från ledighetens första kungörande i nämnda tidning till skolrådets ordförande ingifva sin ansökan med bifogande af prestbetyg och afgangsbetyg från ett statens folkskololärareseminarium samt, om sökanden tjenstgjort som skollärare, af vederbörande myndighet utfärdadt betyg öfver hans tjenstgöring i den skola, der han senast varit anställd.

3. Till ordinarie läraretjenster inom två eller flera skoldistrikt må ej någon på samma gång anmäla sig som sökande. Sker det, skall han anses obehörig till hvarje af dessa tjenster.

4. Der skolrådet så nödigt finner, eger det förelägga de sökande läseprof. Dessa prof böra fullgöras i den skola, der tjensten är ledig, genom undervisning inom skolans lärokurser under en eller högst två dagar. Sökanden eger att ett dygn före profvet hos skolrådets ordförande erhålla uppgift å de lärostycken, i hvilka han vid profvet skall undervisa.

5. Skolrådet uppför, då prof ej föreläggas de sökande, efter ansökningstidens utgång, men eljest sedan den för profs afläggande af skolrådet bestämda tiden gått till ända, så snart ske kan, och senast inom trettio dagar, på förslag tre af de sökande i den ordning de genom gudsfruktan, sedliga egenskaper, kunskaper och

skicklighet att undervisa anses förtjente att komma i åtanke.

§ 20.

Om endast en eller två behöriga sökande anmält sig, skall lika lång ansökningstid för förslagets fyllande å nyo utsättas och på ofvan nämnda sätt kungöras, så vida ej skolråd och kyrkostämma gemensamt förklara sig nöjda i förra fallet att antaga den, som är ensam sökande, och i senare fallet att anställa val mellan två på förslag uppförda sökande.

§ 21.

Senast inom trettio dagar efter förslagets upprättande bör val af lärare å kyrkostämma företagas, och skola dervid lända till efterrättelse de för val å kyrkostämma i allmänhet gällande föreskrifter.

§ 22.

1. Öfver olagligheter, begångna vid förslags upprättande eller vid val af lärare, må, sedan valet skett och blifvit behörigen kungjordt, besvär kunna hos domkapitlet anföras inom den tid, som är stadgad för besvärs anförande öfver kyrkostämmobeslut; och må domkapitlets utslag kunna i vanlig ordning hos Kongl. Maj:t öfverklagas.

2. Om den, som anført besvär öfver förslag eller val till en af honom sökt ordinarie folkskoleläraretjenst, anmäler sig som sökande till dylik tjenst inom annat skoldistrikt förr än besvären blifvit genom laga kraft egandé utslag afgjorda, vare samma påföljd, som ofvan stadgats för samtidigt sökande af sådana tjenester inom två eller flera skoldistrikt.

3. Förordnande för vederbörligen antagen lärare utfärdas af skolrådet utan lösen.

§ 23.

1. Till lärare i småskola, biträdande lärare i folkskola samt lärare i mindre folkskola må antagas perso-

ner, hvilka, jemte det att de ega den lämplighet för lärarekallet, som i föregående § 18 mom. 1 a) omfattas, antingen företett betyg från något under offentlig kontroll stående seminarium eller ock medelst undervisningsprof eller annorledes för skolrådet ådagalagt sig innehafva för den sökta befattningen erforderliga insigter och färdigheter samt god förmåga att meddela undervisning.

2. I afseende på undervisningsprof iakttages hvad i § 19 af denna stadga är föreskrifvet.

§ 24.

1. Extra-ordinarie folkskolelärare och biträdande lärare vid folkskola äfvensom lärare vid sådan småskola eller mindre folkskola, som blifvit upprättad af hela skoldistriktet, antagas af skolrådet.

2. Vid småskola eller mindre folkskola, som blifvit upprättad af husfäderna i en del af distriktet, må lärare af dem antagas, sedan hans behörighet blifvit af skolrådet pröfvad och godkänd. Om den sålunda antagne göres ofördröjligen skriftlig anmälan hos skolrådet.

3. Vid lärares antagande af skolråd eller af husfäder bör öfverenskommelse träffas om ömsesidig rätt till uppsägning på viss tid.

§ 25.

Då lärarebefattning är ledig eller lärare åtnjuter tjänstledighet, skall skolrådet draga försorg derom, att undervisningen uppehålles genom vikarie; och bör, så vidt möjligt är, icke någon dertill förordnas, som ej eger den i denna stadga föreskrifna behörighet att innehafva den ifrågavarande tjänsten.

§ 26.

Af domkapitlets pröfning må bero, huruvida lärare-tjänst i folkskola må förenas med presterlig befattning. Sådan förening bör dock ej tillåtas i andra fall, än då

båda befattningarna kunna af en och samma person behörigen skötas.

§ 27.

Med församlingens bifall må lärarebefattning i folkskola kunna förenas med klockaretjenst; börande i sådant fall den, åt hvilken dessa förenade befattningar blifvit uppdragna, i första rummet egna sin tid och sina krafter åt skollärarekallet samt, så vidt nödigt pröfvas, genom särskildt med kyrkoherdens och församlingens samtycke utsedd persons biträde uträtta förefallande, till klockarebefattningen hörande göromål.

§ 28.

Laga af- och tillträdestider vid folkskolelärare-tjenster skola vara den 1 Januari och den 1 Juli, der ej annorlunda öfverenskommes mellan läraren och skolråden i de distrikt, der tjenst af lärare afträdes och tillträdes; börande, sedan val af lärare egt rum, tjensten tillträdas å den af förenämnda tider, som inträffar näst efter trettionde dagen från det valet vunnit laga kraft.

Då lärare vid tillträdet af läraertjenst skall afgå från ordinarie läraertjenst inom annat skoldistrikt, åligger det ordföranden i skolrådet i det distrikt, der läraren skall tjensten tillträda, att, sedan valet vunnit laga kraft, ofördröjligen derom göra skriftlig anmälan hos skolrådet i det distrikt, der tjenst skall af läraren afträdas.

§ 29.

1. Lärare bör i allt sitt förhållande så inom som utom skolan gifva sina lärjungar ett godt föredöme samt med flit och trohet fullgöra sina åligganden.

2. Undervisning skall af honom meddelas i föreskrifna läroämnen enligt den fastställda läsordningen, och bör han dervid vinnlägga sig så väl att utveckla lärjungarnes själsförmögenheter som att bibringa dem bestämda kunskaper och färdigheter. För detta ända-

mål iakttaga läraren, att undervisningen alltid begränsas inom lärjungarnes åskådningskrets och fattningsförmåga; att läroinnehållet framställles enkelt, tydligt och åskådligt; att intet lärostycke, som ej förut blifvit genomgången och förklaradt, förelägges dem till arbete på egen hand; att de ofta få återkalla i minnet det hufvudsakliga af det, som förut blifvit genomgången; samt att de, i mån af sina krafter och den utveckling de vunnit, öfvas till sjelfverksamhet.

3. Öfver sina lärjungars seder och uppförande bör läraren sorgfälligt vaka så väl under lärotimmar som under fristunder. Vid tillrättavising och bestraffning af lärjunges förseelse bör han fästa afseende å den felandes ålder och sinnesart och förfara med lugn besinning och kärleksfullt allvar.

4. Läraren åligger vården om skolans undervisningsmateriel och öfriga inventarier, hvaröfver ordentlig förteckning bör af honom upprättas.

5. För öfrigt ställe han sig till noggrann efterrättelse hvad honom enligt denna stadga och det för skolan gällande reglemente åligger samt hvad skolrådet med hänsyn till hans befattning honom lagligen föreskrifver.

§ 30.

Vill ordinarie folkskolelärare afgå från sin tjänst, göre han derom i god tid skriftlig anmälan hos distriktets skolråd, som eger bevilja honom afsked.

Hvad derjemte iakttagas bör i det fall, att ordinarie folkskolelärare, som önskar från tjänsten afgå, söker afsked med pension ur folkskolelärarnes pensionsinrättning, är stadgad i reglementet för nämnda pensionsinrättning.

§ 31.

Då en till pension icke berättigad lärare vid distriktets skola, som oförvitligen förestått sin tjänst,

genom ålderdom eller sjuklighet är urståndsatt att nöjaktigt bestrida de till tjensten hörande göromål och af detta skäl måste entledigas, eller då lärare på grund af sjukdom måste för längre eller kortare tid erhålla tjenstledighet, må det bero af distriktet att bevilja honom det understöd, hvaraf han kan anses vara förtjent.

§ 32.

Skulle någon folkskolelärare finnas oskicklig till eller försumlig i förrättandet af sin tjenst eller ådaga-lägga sådant uppförande, att han ej bör såsom lärare längre bibehållas, må skolrådet ega att, efter föregången, i skolrådets protokoll intagen, men fruktlös befunnen varning, skilja honom ifrån befattningen såsom skol-lärare och den dermed följande aflöningen. Öfver skol-rådets beslut om lärares varning eller skiljande ifrån befattningen må besvär kunna af läraren, inom trettio dagar efter det han af beslutet erhållit del, anföras i den ordning, som är bestämd för besvär öfver val af lärare.

Skolrådet skall hos kyrkostämman göra anmälan om lärares skiljande ifrån befattningen, sedan beslutet derom vunnit laga kraft.

§ 33.

Lärare, som af skolrådet blifvit antagen, eger skol-rådet entlediga, dock med iakttagande af de vid hans antagning öfverenskomna vilkor.

§ 34.

Hvad i denna stadga finnes föreskrifvet i afseende på lärare skall, med undantag af det som i §§ 26 och 27 stadgas angående förening af folkskoleläraretjenst med presterlig befattning eller med klockaretjenst, äfven ega tillämpning på lärarinnor.

Kap. 6.

Lärjungars intagning, skolgång, flyttning och afgang.

§ 35.

1. Barns skolålder räknas från och med det år, under hvilket barnet fyller sju, till och med det år, under hvilket barnet fyller fjorton år.

2. Då skolråd efter samråd med kyrkostämman så pröfvar nödigt, må tiden, då barns skolgång skall begynna, kunna uppskjutas, dock icke längre än till det år, under hvilket barnet fyller nio år. I sådant fall skall öppet lemnas hvarje barn, som uppnått den i näst föregående moment bestämda skolåldern, att begagna sig af skolundervisningen, om det af föräldrar eller målsman anmäles till skolgång.

3. Lärjunge, som ej vid skolålderns slut inhemtat de kunskaper, hvilka fordras för afgang från skolan, skall fortfarande anses skolpliktig; hvaremot lärjunge, som före denna tid inhemtat för afgang erforderliga kunskaper, eger rätt att blifva från skolgång befriad.

§ 36.

Ordföranden i skolrådet skall vid början af hvarje år upprätta en noggrann förteckning dels öfver de barn inom distriktet, hvilka då inträda i den för skolgång bestämda åldern, dels öfver de till distriktet hörande barn, hvilka, ehuru äldre, af någon anledning ej förut blifvit antecknade bland de skolpliktiga barnen.

§ 37.

Alla barn äro pliktiga att, sedan de inträdt i den för skolgång bestämda åldern, inställa sig till intagning i skola å dag, som af skolrådet bestämmes, med undantag af dem, som, enligt anmälan af föräldrar eller målsmän, åtnjuta undervisning vid någon offentlig läroanstalt eller i någon, på sätt här nedan stadgas, med vederbörlig

tillåtelse inrättad enskild skola, eller erhållit tillstånd, på sätt näst följande § föreskrifver, att njuta undervisning i hemmen.

§ 38.

De skolpligtiga barn, för hvilka föräldrar och målsmän vilja bereda tillfälle till undervisning i hemmen, må af skolrådet befrias från skolgång. Dock skall årligen i närvaro af skolrådets ordförande eller någon bland skolrådets öfriga ledamöter förhör anställas med dessa barn för pröfning af deras framsteg; och bör skolgång åläggas dem, hvilka ej hafva erhållit sådan undervisning, som i noggrannhet och omfattning någorlunda motsvarar undervisningen i skolan.

§ 39.

Uti den i § 36 omförmälda förteckning, som bör förvaras hos skolrådets ordförande, skall för hvarje barn anmärkas, huru det blifvit sörjdt för dess undervisning antingen genom intagning i någon af distriktets skolor eller på annat sätt.

§ 40.

Intagning i skola bör ske vid lästermins början. Endast då särskilda omständigheter dertill föranleda, må med tillstånd för hvarje sådant fall af skolrådets ordförande undantag härifrån kunna ega rum.

§ 41.

Vid intagning bör hvarje barn hänvisas till den klass af småskolan eller folkskolan, i hvilken det kan draga största nytta af undervisningen, och inskrifvas i skolans hufvudbok, som skall föras af läraren efter ett af skolrådet fastställt formulär.

§ 42.

1. Efter skedd intagning skall lärjunge på de bestämde lärotiderna ordentligt infinna sig i skolan och, så vida ej förfall blifvit anmäldt och godkändt i den

ordning, som denna stadga och skoldistriktets reglemente bestämma, utan afbrott begagna undervisningen till dess tillstånd erhålles att från skolan afgå.

2. Lärjunge vare pliktig att iakttaga ett sedigt och anständigt uppförande så inom som utom skolan, visa aktning och lydnad för sina lärare, med uppmärksamhet följa undervisningen, flitigt och noggrant fullgöra sitt arbete samt varsamt begagna skolans undervisningsmateriel och öfriga tillhörigheter.

3. Lärjunge, som felar i sina åligganden, vare i mån af förseelsens beskaffenhet underkastad lindrigare eller strängare bestraffning i enlighet med de föreskrifter, som i detta afseende äro meddelade i det för skoldistriktet gällande reglemente.

§ 43.

1. Skolrådet eger att, der smittosam sjukdom är rådande, då sådant finnes nödigt, efter helsovårds- och kommunalnämnds anmälan eller efter dess hörande, äfvensom der annan oförutsedd anledning sådant kräver, förordna, att undervisningen må för längre eller kortare tid inställas.

2. Om lärjunge i anseende till oblid årstid eller annan giltig orsak icke utan svårighet kan besöka skolan under hela den föreskrifna lärotiden, må skolrådet efter pröfning af förekommande omständigheter kunna medgifva befrielse från oafbruten skolgång, likväl endast under det förbehåll, att föräldrar eller målsmän kunna och vilja taga sorgfällig vård om sådan lärjunges undervisning.

3. Huru i öfrigt tillfällig ledighet från undervisningen må kunna i särskilda fall erhållas, bör bestämmas i det för skoldistriktet gällande reglemente.

§ 44.

1. Skolrådets ordförande och öfriga ledamöter böra genom förnyade besök i skolorna föra noggrann tillsyn

deröfver, att barnen ordentligt begagna undervisningen, äfvensom att förekomna försummelse antecknas i skolans dagbok, som skall föras af läraren efter ett af skolrådet fastställt formulär.

2. För underlättande af denna tillsyn bör skolrådet indela skoldistriktet i mindre områden och för hvarje sådant utse, antingen bland sina egna medlemmar eller bland andra för nit om folkundervisningen kände män, en tillsyningsman, som eger inom sitt område öfvervaka barnens skolgång.

§ 45.

1. Flyttning till högre klass verkställes på bestämd tid hvarje år i så väl småskolan som folkskolan med de lärjungar, som inhemtat den föregående klassens lärokurs, samt från småskolan till folkskolan med de lärjungar, som inhemtat småskolans lärokurs.

2. Från folkskolan må endast de lärjungar kunna uppflyttas till fortsättningsskolan, hvilka med goda vitsord genomgått hela den för folkskolan bestämda lärokursen.

§ 46.

1. På tider, som af skolrådet bestämmas, böra, under ledning af skolrådets ordförande eller någon annan dess ledamot, offentliga förhör med lärjungarne i alla skolor årligen anställas, vid hvilka förhörs slut lämpliga belöningar, så vidt tillgångar dertill finnas, må tilldelas dem, som utmärkt sig genom flit, skicklighet och ett godt uppförande.

2. Vid dessa förhör skall af läraren företes en af honom efter ett af skolrådet fastställt formulär upprättad examenskatalog, innehållande så väl vitsord öfver lärjungarnes insigter och färdigheter, flit och uppförande, som uppgifter om deras skolgång.

§ 47.

Med de lärjungar, som efter att hafva genomgått folkskolans lärokurs vilja från skolan afgå, anställles i

närvaro af skolrådets ordförande eller någon annan dess ledamot särskild pröfning; och skola åt dem, som vid denna pröfning godkännas, meddelas afgangsbetyg, innehållande vitsord så väl öfver deras insigter och färdigheter som öfver deras under skoltiden ådagalagda flit och uppförande.

§ 48.

De lärjungar, hvilka af fattigdom hindras att undervisningen längre tid begagna, eller sakna erforderlig fattningsgåfva att förvärfva det fulla kunskapsmått, som bör i folkskolan inhemtas, kunna af skolrådet erhålla tillstånd att lemna skolan under det vilkor, att de åtminstone hafva nödiga insigter i följande ämnen:

a) kristendoms-kunskap: katekes och biblisk historia till den grad, som erfordras för att kunna hos presterskapet börja den egentliga nattvardsläsningen;

b) modersmålet: ren och flytande innanläsning samt läslig och någorlunda felfri skrifning af lättare ord och meningar;

c) räkning: de fyra räknesätten i hela tal;

d) kyrkosång, med undantag för dem, som dertill sakna allt anlag.

§ 49.

Der föräldrar eller målsmän icke ega tillgång att bekosta barnens kläder och underhåll vid skolan, böra de genom församlingens fattigvård härutinnan understödjas.

§ 50.

1. Hvarje husbonde skall tillse, att hans tjenstehjones eller underhafvandes barn ordentligt besöka någon af distriktets skolor eller eljest erhålla undervisning i enlighet med denna stadgas föreskrifter.

2. Arbetsgifvare, som begagnar barns biträde vid sin handtering, vare skyldig att, jemlikt de särskilda föreskrifter, som derom äro eller varda gifna, så ordna deras arbete, att nödig tid förunnas dem att erhålla stadgad undervisning.

§ 51.

I händelse föräldrar eller målsmän skulle tredskas att efterkomma de föreskrifter, hvilka i afseende på barnens skolgångsskyldighet blifvit meddelade, skola de tredskande undergå varningar af presterskapet och, der ej sådant haft åsyftad verkan, af kyrkorådet. Om dessa varningar förblifva fruktlösa, må barnen kunna ifrån föräldrarne skiljas och till vårdande åt andra personer öfverlemnas, samt kostnaden för barnens underhåll jemte skolafgifterna, hos föräldrarne eller målsmännen i laga ordning utmätas.

Kap. 7.

Lärorum, skolmateriel och skolträdgårdar.

§ 52.

Hvarje skoldistrikt åligger att anskaffa och underhålla tjenliga rum för de skolor, som af distriktet blifvit inrättade, samt att förse dem med ändamålsenliga skolmöbler och erforderlig undervisningsmateriel.

§ 53.

Då skolhus skall af distriktet uppföras, eger kyrkostämman besluta om dess läge; och bör dervid tillses, att skolhuset kommer att ligga fritt och sundt samt helst i midten af det område, för hvilket det är afsedt.

§ 54.

Innan skolhus uppföres, skall tillfälle lemnas vederbörande folkskoleinspektör att öfver lokalernas lämplighet för deras ändamål afgifva yttrande.

§ 55.

Skolrådet bör draga försorg derom, att de till skolorna upplåtna rum underhållas, uppvärmas och hållas rena, att tjenliga anordningar för beredande af erforderlig luftvexling vidtagas, samt tillse, att undervisningsmateriel och öfriga inventarier väl vårdas; och till-

kommer det för den skull skolrådet att pröfva, om skol-lokal må, dock utan hinder för undervisningen, användas för något annat än det dermed afsedda ändamålet.

§ 56.

Vid hvarje folkskola bör, så vidt sig göra låter, finnas ett till skolträdgård lämpligt jordland, och bör skolrådet tillse, att trädgården varder ordnad på ett för barnens undervisning i trädgårdsskötsel och trädplante-ring ändamålsenligt sätt.

Kap. 8.

Kostnader för skolväsendet.

§ 57.

1. Kostnaderna för alla de inom distriktet befintliga folkskolor, småskolor och mindre folkskolor, hvilka jemlikt §§ 1, 2 och 3 i denna stadga blifvit af hela distriktet upprättade, skola, så vida ej annorlunda derom öfverenskommes, bestridas gemensamt af hela skol-distriktet.

2. Småskolor och mindre folkskolor, hvilka jemlikt § 4 i denna stadga äro upprättade af en del af distriktet, skola af husfäderna derstädes bekostas.

§ 58.

För att bereda tillgång till kostnaderna för skolväsendet bör, der ej andra medel härtill finnas, dels ett årligt bidrag af minst sex öre och högst femtio öre utgöras af hvarje skattskyldig person i skoldistriktet, dels en afgift af högst femtio öre årligen erläggas för hvarje barn, som begagnar någon af distriktets skolor, med undantag af dem, som åtnjuta understöd af fattigvården eller hvilkas föräldrar för medellöshet erhålla afkortning på de årliga kronoutskylderna; dock vare det åt skol-distriktten öfverlemnadt att närmare bestämma nämnda bidrag och afgifter. Om dessa icke uppgå till det för

skolväsendet erforderliga belopp, skall det åligga skoldistriktet att det, som brister, sammanskjuta efter de grunder, som gälla för kommunalutskylders utgörande.

§ 59.

Till underhåll af småskola eller mindre folkskola, som bekostas af husfäderna inom en del af distriktet, må användas skolafgifterna till de i näst föregående § angifna belopp för de barn, hvilka der njuta undervisning.

§ 60.

Om fördelning och användande af öfriga skoldistriktet i och för skolväsendet tillfallande inkomster eger, så vidt ej annorlunda är stadgadt, kyrkostämma att besluta.

§ 61.

Om lärares löneförmåner och lönetillskott af allmänna medel äfvensom om räkenskaperna för skolans medel är särskildt stadgadt.

Kap. 9.

Enskilda skolor.

§ 62.

1. Önskar någon inrätta enskild skola till undervisnings meddelande åt dem, som vilja begagna sig deraf, göre anmälan derom hos distriktets skolråd, hvilket ej må förvägra skolans inrättande, så framt personen är känd för gudsfruktan och sedlig vandel och befinnes ega den skicklighet, som för undervisningens meddelande erfordras; börande dock en sådan skola, hvad undervisning och ordning angår, jemlikt § 7 af denna stadga stå under skolrådets inseende.

2. Skolor, som på enskildes bekostnad äro eller framdeles blifva inrättade, skola äfven vara under skolrådets inseende; dock må ej någon rubbning ega rum

i de vilkor, som vid deras stiftelse äro föreskrifna. Skolrådet vare likväl obetaget att i afseende på dessa skolors inrättning eller förvaltning vidtaga sådana emot stiftarens bestämda föreskrift icke stridande jemkningar eller förändringar, hvilka kunna pröfvas lämpliga för undervisningens ändamålsenliga ordnande i öfverensstämmelse med hvad denna stadga föreskrifver.

Kap. 10.

Tillsyn öfver och berättelser om folkundervisningen.

§ 63.

Presterskapet utöfve en sorgfällig uppsigt i synnerhet öfver kristendomsundervisningen i distriktets skolor. Församlingens lärare skola för den skull, så ofta deras öfriga embetsåligganden medgifva, infinna sig så väl i de fasta som i de flyttande skolorna, efterhöra och undersöka huru detta skolans viktigaste kunskapsämne af skolläraren bibringas, gifva honom, der det tarfvas, upplysningar och råd, samt sjelfve genom undervisning, förklaring och tillämpning söka göra de heliga lärorna lefvande i barnasinnets.

§ 64.

Om den tillsyn öfver skolorna, som utöfvas af der-till förordnade folkskoleinspektörer, äro särskilda föreskrifter gifna.

§ 65.

Biskopen och domkapitlet i hvarje stift åligger att hafva en sorgfällig uppsigt öfver anstalterna för folkundervisningen samt vaka öfver deras ledning och utveckling till uppfyllande af deras vigtiga bestämmelse.

§ 66.

1. Lärare i folkskola, småskola och mindre folkskola skall hvarje år före den 1 Februari till vederbörande skolrådsordförande lemna uppgifter, enligt stad-

gadt formulär, rörande förhållandet i skolan under det näst föregående året.

2. Skolrådet skall årligen afgifva berättelse, enligt stadgadt formulär, om förhållandet med folkundervisningen inom distriktet under det näst föregående året och före den 15 Mars hvarje år sända den jemte lärarnes förenämnda uppgifter till folkskoleinspektören.

§ 67.

Folkskoleinspektör åligger att för hvarje till hans inspektionsområde hörande kontrakt, efter granskning af skolrådets berättelser, upprätta sammandrag deraf, särskildt i pedagogiskt och särskildt i ekonomiskt hänseende, enligt stadgade formulär, och böra dessa sammandrag jemte skolrådets berättelser och lärarnes uppgifter till domkapitlet insändas före den 1 Maj hvarje år.

§ 68.

Domkapitlet bör sammanföra inspektörernas uppgifter öfver deras inspektionsområden till en allmän redogörelse för hela stiftet och dermed jemte eget utlåtande och samtliga i föregående §§ 66 och 67 nämnda handlingar till Ecklesiastik-departementet inkomma före den 1 Juni hvarje år.

Utan hinder af denna stadgas bestämmelser gälle hvad för särskilda orter är eller kan varda annorlunda föreskrifvet.

Det alla, som vederbör, hafva sig hörsamligen att efterträta. Till yttermera visso hafva Vi detta med egen hand underskrifvit och med vårt Kongl. sigill bekräfta låtit. Stockholms slott den 20 Januari 1882.

OSCAR.

(L. S.)

C. G. HAMMARSKJÖLD.

II.

Stadganden om aflöning och lönetillskott åt lärare och lärarinnor.

1.

Kongl. Kung. den 20 Januari 1882 ang. aflöning åt lärare
och lärarinnor vid folkskolor och småskolor.

Vi OSCAR, etc. etc., göre veterligt: att Vi med anledning af Riksdagens underdåniga hemställan rörande omarbetning af nådiga stadgan angående folkundervisningen i riket den 18 Juni 1842 funnit godt att — med upphäfvande af hvad i nådiga kungörelser den 29 September 1853, den 29 December 1860, den 29 Maj 1874 och den 10 September 1877 förordnats angående 1, 2, 3 och 4 mom. af 4 § i nämnda stadga, samt hvad i nådig kungörelse den 31 December 1875 förordnats rörande den del af 7 mom. i 6 § af samma stadga, som angår aflöning till folkskolelärare, hvilken tillika är klockare, — särskildt i nåder stadga:

§ 1.

1. Ordinarie lärare eller lärarinna, som efter undergången godkänd afgangsexamen från seminarium blifvit vid folkskola anställd i föreskrifven ordning, skall åtnjuta i årlig lön dels 50 kubikfot 4 kannor (13 hektoliter 18,968 liter) spanmål in natura, hälften i råg och hälften i det eller de andra sädesslag, i hvilka kronotionden inom orten utgår, dels ock penningar till så stort belopp, att hela lönen, inberäknadt spanmålens

värde efter länets markegång för året (Litt. A), uppgår till minst femhundra kronor.

2. Har vid folkskola sålunda anställd ordinarie lärare eller lärarinna i denna egenskap oförvitligen tjenstgjort i fem år, skall den årliga lönen, derest den icke redan uppgår till sexhundra kronor, höjas till detta belopp.

3. Sådan lärare eller lärarinna skall ock af skoldistriktet förses med tjenlig bostad och nödigt bränsle. Äfvenledes bör åt honom eller henne anskaffas sommarbete och vinterfoder för en ko, eller ock, der lokala eller andra förhållanden sådant förhindra, minst värdet af 31 kubikfot 5 kannor (8 hektoliter 24,355 liter) spanmål af förenämnda sädeslag i ersättning lemnas.

4. Dessutom bör, så vidt sig göra låter, åt läraren eller lärarinnan till brukning för eget behof af jordfrukter upplåtas ett lämpligt jordland; och skall detta noga afskiljas från skolträdgården.

§ 2.

För öfriga lärare eller lärarinnor, som äro anställda vid skolor, upprättade af hela skoldistriktet, eger kyrkostämman, der icke annorlunda är eller kan varda föreskrifvet, att besluta om erforderliga löneförmåner, men för lärare eller lärarinnor, anställda vid småskolor eller mindre folkskolor, som upprättats af en del af distriktet, bestämmes genom aftal mellan husfäderna inom det område, för hvilket skolan är afsedd, och i samråd med skolrådets ordförande en tillräcklig, i penningar eller lefnadsmedel utgående aflöning äfvensom husrum, der så nödigt är.

§ 3.

För lärare eller lärarinna vid folkskola eller småskola äfvensom för biträdande lärare eller lärarinna vid folkskola, samt för lärare eller lärarinna vid mindre folkskola, till hvilken aflönande statsbidrag utgår, och

hvilkens tjänstgöring, så vidt den afser i skolåldern varande barn, fortgår utöfver åtta månader af året, skall lönen för hvarje öfverskjutande månad ökas med en åttendedel af det belopp, hvartill lärarens eller lärarinnans årliga minimilön beräknas, deri husrum, bränsle och kofoder icke inberäknade.

§ 4.

Der lärarebefattning i folkskola är med klockaretjänst förenad, uppbäre den, som innehafver de förenade skollärare- och klockaretjänsterna, de för båda tjänsterna anslagna löner oafkortade; vare dock förbunden att sjelf aflöna sin medhjelpare i klockaretjänstens bestridande.

§ 5.

Angående bidrag af allmänna medel till lärare och lärarinnors aflöning är särskildt stadgad. (K. Kung. d. 20 Januari 1882.)

2.

Kongl. Kung. den 16 Juni 1875 ang. lönetillskott åt lärare och lärarinnor vid folkskolor och småskolor.

Vi OSCAR, etc. etc., göre veterligt: att Vi, med godkännande af hvad Riksdagen för sin del beslutit angående ändring i de genom kongl. kungörelserna den 2 September 1873 och den 29 Maj 1874 gifna föreskrifter angående lönetillskott af allmänna medel åt lärare vid folkskolor och småskolor, funnit godt dels förordna, att berörda kungörelser skola med innevarande års slut upphöra att vara gällande, dels ock till efterrättelse från och med år 1876 i nåder stadga:

1. Till aflöning af hvarje examinerad, vid folkskola antagen lärare eller lärarinna, som i årlig lön, beräknad efter stadgade grunder, åtnjuter, utom husrum, vedbrand och kofoder, minst femhundra kronor samt

meddelar undervisning i skolan minst åtta månader af året, eger skoldistriktet att af statsmedel bekomma ett årligt bidrag, motsvarande två tredjedelar af den lön läraren eller lärarinnan, förutom husrum, vedbrand och kofoder, åtnjuter, hvilket bidrag dock ej må öfverstiga fyrahundra kronor.

2. Såsom bidrag till aflönande af lärare eller lärarinna vid småskola, som motsvarar sådan skolas ändamål att meddela förberedande undervisning för folkskolan, samt af hvarje biträdande lärare eller lärarinna vid folkskola må skoldistriktet, under vilkor, att sådan lärare eller lärarinna i årlig lön uppbär minst tvåhundra kronor och är med undervisningen sysselsatt minst åtta månader af året, åtnjuta ett årligt statsanslag med etthundra kronor.

Hvarje skoldistrikt, som vill öka årslönen för dylik lärare eller lärarinna från tvåhundra till tvåhundrafemtio kronor, eger att, utöfver hvad det förut erhållit, af statsmedel undfå hälften eller tjugufem kronor för hvarje sådan lönstillökning, under vilkor att distriktet tillskjuter en lika stor summa.

3. De skoldistrikt enligt denna kungörelse tillkommande statsanslag skola på requisition, som af vederbörande skolråd bör för hvarje år göras efter Juni månads ingång och senast före December månads slut, af Våre befallningshafvande utbetalas, sedan folkskoleinspektören vitsordat, att de för statsbidragens erhållande stadgade vilkor blifvit fullgjorda. (K. Kung. d. 16 Juni 1875.)

3.

Kongl. Kung. d. 11 Januari 1878 ang. ytterligare lönestillskott åt lärare och lärarinnor vid småskolor.

Vi OSCAR, etc. etc., göre veterligt: att sedan Riksdagen anvisat medel till höjande af statens lönestillskott åt lä-

rare eller lärarinnor vid småskolor, dock med det vilkor för åtnjutande af sålunda förhöjd aflöning, att läraren eller lärarinnan genom undergången offentlig pröfning ådagalagt sig ega ett kunskapsmått, motsvarande det, som skall förvärfvas genom begagnandet af sju månaders undervisning vid något af staten eller landsting underhållet, under behörig kontroll stående seminarium, samt domkapitlen och Stockholms stads konsistorium efter folkskoleinspektörernas hörande afgifvit underdåniga utlåtanden i fråga om närmare bestämmelser för tillämpning af nämnda vilkor, hafve Vi funnit godt i nåder förordna:

att skoldistrikt, som vill öka årslönen för lärare eller lärarinna vid småskola från tvåhundra femtio kronor till trehundra kronor, eger att, utöfver det statsbidrag, distriktet på grund af kongl. kungörelsen den 16 Juni 1875 erhållit, af statsmedel undfå hälften eller tjugufem kronor af denna lönetillökning, med vilkor att läraren eller lärarinnan genom offentlig pröfning ådagalagt sig hafva inhemtat de kunskaper, som förvärfvas genom begagnande af sju månaders undervisning vid något af staten eller landsting underhållet seminarium, i hvilket, jemte de i 34 § af gällande reglemente för folkskolelärareseminarierna omförmälda insigter och färdigheter, meddelas: i modersmålet, det hufvudsakligaste af form- och satsläran samt öfning i språkets skriftliga användande; i naturkunnigheten, en kort framställning af människokroppens byggnad och vård samt kännedom om de mera allmänt förekommande naturföremål, som lämpa sig för åskådningsundervisningen; de första grunderna i sång, teckning och gymnastik; samt en med praktiska öfningar förenad anvisning om småskolans uppgift och anordning, jemte de i densamma förekommande läro- och öfningsämnenas, särskildt skrifläsningens och åskådningsundervisningens metodiska behandling.

att denna pröfning må anställas vid statens seminarier, helst vid läsårets slut, under ledning af seminariets inspektor;

att enahanda pröfning må, i omedelbart sammanhang med afgangspröfningen och i närvaro af en folkskoleinspektör eller annan sakkunnig person, som af Chefen för Vårt Ecklesiastik-departement utses, ega rum vid de af landsting underhållna seminarier, hvilka hafva minst ofvan nämnda undervisningstid;

att betyg öfver sådan pröfning skall utfärdas i hufvudsaklig öfverensstämmelse med de formulär, som äro gällande för afgangsbetyg från folkskolelärareseminarierna; samt

att, med de lärare och lärarinnor, som, innan denna författning begynt tillämpas, blifvit vid småskola anställda, nämnda pröfning må kunna verkställas jemväl af vederbörande folkskoleinspektör, i sammanhang med offentlig kungjord inspektion och i skolrådets närvaro, äfvensom att statsbidraget för dessa lärare och lärarinnor må, om efter denna pröfning inspektören meddelar intyg, att de ega mot ofvan omförmälda fordringar svarande insigter och färdigheter, med nämnda belopp utgå.

Angående requisition och utbetalning af de på grund af denna kungörelse skoldistrikten tillkommande understödsbelopp, äfvensom angående åliggande för Våre befallningshafvande att årligen till Oss inkomma med uppgifter å de belopp, som blifvit utanordnade, och å antalet lärare och lärarinnor, för hvilkas aflönande medlen utgått, skall lända till efterrättelse hvad i nådiga kungörelsen den 16 Juni 1875 och cirkuläret den 3 December samma år sägs; dock att vid skolrådets requisitioner skall fogas, förutom de i nämnda cirkulär föreskrifna uppgifter, tillika uppgift om dagen, då lärare eller lärarinna undergått ofvan omförmälda pröfning. (K. Kung. d. 11 Jan. 1878.)

4.

Kongl. Kung. d. 21 Mars 1881 ang. ytterligare lönetillskott åt biträdande lärare och lärarinnor vid folkskolor.

Vi OSCAR, etc. etc., göre veterligt: att sedan Riksdagen anvisat medel för höjande af statens lönetillskott åt biträdande lärare och lärarinnor vid folkskolor, lärare och lärarinnor vid mindre skolor derunder inbegripna, hafve Vi funnit godt i nåder förordna, att hvad genom nådiga kungörelsen den 11 Januari 1878 angående ytterligare lönetillskott åt lärare och lärarinnor vid småskolor stadgats skall från och med innevarande år ega tillämpning äfven i fråga om biträdande lärare och lärarinnor vid folkskolor, dock under vilkor, att — förutom hvad i detta hänseende är genom nyssnämnda författning föreskrifvet — biträdande lärare eller lärarinna, om han eller hon icke undergått godkänd afgangsexamen vid ett statens folkskolelärareseminarium, skall förete intyg, i Stockholm af denna stads konsistorium, men eljest af vederbörande folkskoleinspektör, om erforderlig skicklighet och förmåga att biträda vid undervisningen i folkskola; hvarjemte Vi velat i nåder förklara, att under benämningen biträdande lärare eller lärarinna vid folkskola äfven inbegripes lärare eller lärarinna vid mindre skola. (K. Kung. d. 21 Mars 1881.)

5.

Kongl. Maj:ts Cirkulär till Dess Befallningshafvande d. 3
 December 1875 ang. utanordning af lönertillskott
 åt lärare och lärarinnor vid folkskolor
 och småskolor.

OSCAR, etc. etc. Vår ynnest etc. Sedan Vi genom nådig kungörelse den 16 sistlidne Juni meddelat föreskrifter om grunderna för användande af de medel, som blifvit beviljade att under gemensam benämning: lönertillskott åt lärare vid folkskolor och småskolor, från och med år 1876 utgå, hafve Vi velat härigenom i nåder anbefalla Eder att, på requisition af vederbörande skolråd, af landtränterikassan utanordna de hvarje skoldistrikt årligen författningsenligt tillkommande understödsbelopp,¹⁾ samt att före April månads utgång hvarje år till Oss inkomma med uppgift, efter bifogade formulär Litt. A, å det belopp, som sålunda blifvit för det nästföregående året till hvarje skoldistrikt af Eder utbetaldt

¹⁾ Under åren 1872 till och med 1880 hafva lönertillskott åt lärare och lärarinnor vid folkskolor och småskolor utanordnats med följande för hvarje af nämnda år sammanlagda belopp, nemligen:

År 1872.....	1,090,521 kronor 78 öre.
» 1873.....	1,162,909 » 15 »
» 1874.....	1,323,329 » 41 »
» 1875.....	1,572,857 » 24 »
» 1876.....	2,138,328 » 83 »
» 1877.....	2,244,443 » 45 »
» 1878.....	2,343,347 » 61 »
» 1879.....	2,418,681 » 06 »
» 1880.....	2,501,693 » 80 »

Den betydliga tillökningen i de under förenämnda år utbetalda lönertillskottsbeloppen har föranledts dels af lärares och lärarinnors ökade antal, dels ock af de förändringar, som under dessa år skett i de vilkor, under hvilka skolråden ega att utbekomma lönertillskott af allmänna medel till lärares och lärarinnors aflöning, men synnerligast deraf att lönertillskottet till hvarje examinerad folkskolelärares aflöning från och med 1876 höjdes till 400 kronor eller två tredjedelar af minimilönen och för hvarje af öfriga lärare ökats till 150 kr. om året.

äfvensom å antalet lärare, för hvilkas aflönande medlen utgått. Derjemte hafve Vi funnit godt i nåder stadga, att skolrådets requisitioner af ifrågavarande medel, äfvensom de uppgifter, hvilka skola åtfölja requisitioner, böra vara affattade i hufvudsaklig öfverensstämmelse med bifogade formulär Litt. B; att dessa requisitioner må för hvarje år efter början af Juni månad och senast före December månads slut samma år till Eder ingifvas eller med allmänna posten insändas; att, så snart sådan requisition inkommit och funnits behörigen styrkt, de skoldistriktet tillkommande lönebidrag böra, om skolrådet i requisitionen begärt att få lyfta beloppet hos vederbörande magistrat eller kronofogde, genom Eder försorg derstädes skolrådet tillhandahållas, men i annat fall i vanlig ordning från landtränteriet utbetalas; samt att i afseende på de belopp, hvilka skola såsom pensionsavgifter till vederbörande pensionskassor enligt de för folkskolelärarnes pensionsinrättning och för folkskolelärarnes enke- och pupillkassa gällande reglementen från de skoldistriktet tillkommande lönetillskottsmedel afdragas, skall förfaras i enlighet med bestämmelserna i nämnda reglementen. (K. Cirk. d. 3 Dec. 1875.)

Uppgift å de från läns landtränteri under år 18... utbetalda lönetillskott åt lärare och lärarinnor vid folkskolor och småskolor.

Skoldistrikt.	Examinerade, ordinarie folkskolelärare och lärarinnor.		Examinerade, icke ordinarie folkskolelärare och lärarinnor.		Biträdande lärare och lärarinnor vid folkskola.		Småskolelärare och lärarinnor.		Summa.	
	Antal.	Lönetillskott. Kronor. öre.	Antal.	Lönetillskott. Kronor. öre.	Antal.	Lönetillskott. Kronor. öre.	Antal.	Lönetillskott. Kronor. öre.	Kronor.	öre.
Summa										

Formulär Litt. B.

Till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i.....län.

Skolrådet i N. N. skoldistrikt får härmed, på grund af bifogade, utaf vederbörande folkskoleinspektör bestyrkta uppgifter, anhålla att för år 18... utbekomma lönetillskott af allmänna medel

för 2 examinerade, ordinarie lärare, 1 å 400 kr. och 1 å 333 kr. 33 öre	733 kr. 33 öre
» 2 examinerade, icke ordinarie lä- rare, 1 å 400 kr. och 1 å 333 kr. 33 öre	733 » 33 »
» 3 biträdande lärare, 1 å 125 och 2 å 100 kr. ¹⁾	325 » — »
» 2 småskolelärare, 1 å 125 och 1 å 100 kr. ²⁾	225 ³⁾ » — »

Summa 2,016 kr. 66 öre.

samt att medlen måtte få lyftas hos magistraten i N. N. stad (kronofogden i N. N. fögderi ⁴⁾).

Ort och dag.

Å skolrådets vägnar:
namn.

ordförande i N. N. skolråd.

¹⁾ Lönetillskott åt biträdande lärare och lärarinna får under de i **K. Kung. d. 21 Mars 1881** stadgade vilkor utgå med 150 kronor om året.

²⁾ Lönetillskott för småskolelärare och lärarinna får under de i **K. Kung. d. 11 Jan. 1878** stadgade vilkor utgå med 150 kronor om året.

³⁾ Dessa siffror äro endast exempelvis här införda.

⁴⁾ Om skolrådet önskar lyfta statsbidraget å landtränteriet, behöfver särskild begäran derom icke göras.

Uppgifter, som böra lemnas af skolråden vid ansökning hos Kongl. Kungörelsen den 16 Juni 1875 omnande af lärare vid folk-

Uti skoldistrikt

I. Vid folkskola.												
A. Examinerade, ordinarie ¹⁾ lärare och lärarinnor.	År och dag, då examen vid ett statens samhälrum afhöles.	År och dag, då lärare eller lärarinna till sin innehafvande befatning af församlingen valdes.	Antal ordinarie tjänster ²⁾ .	Årlig lön ³⁾ .	Husrum till värde af		Vedbrand till värde af		Kofoder till värde af		Ersättning för undervisning utöfver 8 månader om året.	Årlig undervisningstid i kalendermånader.
					Kronor.	Kr. ö.	Kr. ö.	Kr. ö.	Kr. ö.	Kr. ö.		
Lärare:												
Lärarinnor:												
B. Examinerade, icke ordinarie lärare och lärarinnor, som uppbära full minimilön.		År och dag, då lärare el. lärarinna blef vid folkskolan anställd.										
Lärare:												
Lärarinnor:												

¹⁾ Ordinarie äro de folkskolelärare och lärarinnor, hvilka blifvit tillsatta i den ordning, som föreskrifves i 6 § 3 mom. af Kongl. stadgan angående folkundervisningen i riket den 18 Juni 1842, såsom detta moment lyder i nädiga kungörelsen den 29 September 1853. (Jfr. §§ 19—21 i Kgl. Maj:ts förnyade nädiga stadga ang. folkundervisningen i riket.)

²⁾ Hafva lärare eller lärarinnor innehaft ordinarie läraretjänst i annat skoldistrikt än det, inom hvilket de, då anslaget sökes, innehafva tjänst, bör tillfälle lemnas dem att sådana föregående tjänstgöring styrka genom intyg deröfver af vederbörande skolråd.

³⁾ I den årliga lönen får ej inberäknas husrum, vedbrand och kofoder, hvilka förmåner skola utgöras utöfver den öfriga lönen, och icke heller det belopp, som lärare åtnjuta för det fall, att hans undervisning fortgår utöfver åtta månader om året. Den spannmålslön, som det ålliger församlingen att in natura erlagga, skall i värde beräknas efter ortens markgång för året (Litt. A.); men i den mån spannmål derutöfver ingår i lönerna, skall den samma upptagas i värde efter ortens medelmarkgångspris.

Finner folkskoleinspektören icke anledning till anmärkning

ning hos Kongl. Maj:ts Befallningshafvande enligt lönetsillskott af allmänna medel till aflöskolor och småskolor.

äro anstälde:

C. Biträdande lärare och lärarinnor ⁴⁾ .	År och dag, då lärare eller lärarinna blef vid folkskolan anställd.	Årlig lön. Kronor.	Årlig undervisningstid i kalendermånader.
Lärare: ⁵⁾			
Lärarinnor: ⁵⁾			
II. Vid småskola,			
som motsvarar denna skolas ändamål att meddela förberedande undervisning för folkskolan.	År och dag, då lärare eller lärarinna blef vid småskolan anställd.		
Lärare: ⁵⁾			
Lärarinnor: ⁵⁾			

Ort och dag.

Å skolrådets vägnar:
Namn.

Ordförande i N. N. skolråd.

⁴⁾ Såsom biträdande böra upptagas de lärare och lärarinnor, som meddela undervisning i folkskolans läroämnen, men ej kunna hänföras under A. eller B. i detta formulär. (Under benämningen biträdande lärare och lärarinna inbegripas äfven lärare och lärarinna vid mindre folkskola. Jfr. K. Kung. d. 21 Mars 1881.)

⁵⁾ Vid ansökning om lönetsillskott för biträdande lärare och lärarinnor samt lärare och lärarinnor vid småskolor till de i K. Kung. d. 11 Jan. 1878 och d. 21 Mars 1881 bestämda belopp bör uppgifvas, om de uppfyllt de i dessa kungörelser stadgade vilkor.

mot de lemnade uppgifterna, förser han dessa med anteckningen:

Uppgifternas riktighet vitsordar

Ort och dag.

N. N.

Folkskoleinspektör.

III.

Stadganden om fortsatt undervisning
och undervisning i slöjd.

A. Om fortsatt undervisning.

1.

- a. Kongl. Kungörelsen den 11 September 1877 om anslag till
lärares aflöning vid fortsättningsskolor.

Vi OSCAR, etc. etc. göre veterligt: att sedan Vi föreslagit Riksdagen att anvisa medel till understöd för aflönande af lärare vid folkskolans högsta afdelning eller den s. k. fortsättningsskolan, under förutsättning att denna komme att ordnas hufvudsakligen efter följande allmänna grunder, nemligen:

att derstädes lemnas tillträde endast för de lärjungar, hvilka med goda vitsord genomgått föregående afdelningars kurser;

att på landsbygden den årliga undervisningstiden uppgår till minst sex veckor, med trettio timmars undervisning i hvarje vecka, hvilken undervisningstid antingen må fortgå i en följd eller fördelas på två terminer, och i städerna, der fortsatt undervisning lämpligast meddelas i aftonskola, till så många lärotimmar, som svara mot ofvannämnda tid; samt

att undervisning i hvarje fall meddelas i kristendoms-kunskap, hufvudsakligen inhemtad genom bibelläsning, modersmålet, företrädesvis med öfning att skriftligen begagna det samma, räknekonst och geometri med afseende på den praktiska tillämpningen deraf, och teckning, samt vidare, så vidt möjligt, i fäderneslandets historia och i naturkunnighet, hvarvid i skolor på landet förnämligast de delar af naturläran böra förekomma, hvilka hafva betydelse för jordbruket;

så och efter det Riksdagen, med bifall till Vår nådiga framställning, anvisat ett förslagsanslag af 30,000 kronor till understöd för aflöning af lärare vid fortsättningsskolan, för så vidt undervisning der meddelas utom den för folkskolan bestämda undervisningstid af åtta månader om året, hafve Vi funnit godt i nåder förordna, att skoldistrikt, som ordnar fortsättningsskolan i hufvudsaklig öfverensstämmelse med förenämnda grunder, må såsom understöd för de lärares aflöning, som i denna skola undervisa utom folkskolans ordinarie undervisningstid, af hvilken, i fall af behof, högst fyra veckor må kunna till den fortsatta undervisningen användas, erhålla bidrag af allmänna medel sålunda, att för hvarje lärare, som meddelar dylik undervisning under en tid motsvarande två veckor om året, statsbidrag utgår med tjugufem kronor, under en tid motsvarande fyra veckor med femtio kronor, och under en tid motsvarande sex veckor med sjuttiofem kronor, under vilkor att skoldistriktet för lärarens aflönande tillskjuter lika stort belopp.

Ansökningar om sådant statsbidrag böra, med bifogande af uppgift huru den fortsatta undervisningen är afsedd att ordnas, af skolrådet före den 1 Februari det år, för hvilket bidrag sökes, inlemnas till domkapitlet, som, sedan vederbörande folkskoleinspektör afgifvit yttrande, särskildt med afseende på fullgörandet af de för statsbidragets erhållande stadgade vilkor, till Oss insänder handlingarna jemte eget underdånigt utlåtande inom den 15 nästföljande Mars. (K. Kung. d. 11 Sept. 1877.)

b. Formulär för de uppgifter, som böra bifogas ansökning af skolråd om understöd till aflöning af lärare vid fortsättningsskola, fastställt af chefen för K. Eckl.-dep. den 16 Juni 1880.

I skoldistrikt stift
 län är (äro) jemlikt bifogade kyrko-

stämmobeslut en (två eller flera) fortsättningsskola (fortsättningsskolor) på följande sätt ordnad (ordnade).

1. *Undervisningstiden*,¹⁾ som fortgår i en följd (fördelas på två terminer) från den månad till den månad²⁾ och sålunda omfattar veckor, är förlagd

inom folkskolans undervisningstid af åtta månader med veckor,

utom folkskolans undervisningstid af åtta månader med veckor.

Undervisningen fortgår timmar i veckan.

2. *Läroämnen och lärotimmar* för hvarje ämne äro upptagna å bifogade läseordning³⁾.

3. *Lärjungarnes antal* är för närvarande

4. I denna (dessa) fortsättningsskola (skolor) lemnas *tillträde* endast för de lärjungar, som med goda vitsord genomgått lärokurserna i folkskolans föregående afdelningar, och sålunda får icke någon lärjunge delta i undervisningen i fortsättningsskolan, som endast genomgått folkskolans minimikurs.

5. Till *lärares aflöning* har distriktet förbundit sig att tillskjuta kronor.

6. Till *lärares aflöning* begäres af allmänna medel för innevarande år kronor.

Datum.

Å skolrådets vägnar

N. N.

Ordförande i N. N. skolråd.

¹⁾ För städerna, der fortsatt undervisning lämpligast meddelas i aftonskola, bör uppgift lemnas om antalet veckor, under hvilka undervisningen fortgår, samt antalet lärotimmar i hvarje vecka.

²⁾ Om lärotiden är fördelad på två terminer, uppgifves när hvardera terminen börjas och slutas.

³⁾ Till ledning för läseordningens uppgörande kunna tjena de allmänna anvisningar angående läroämnen och timfördelning i fortsättningsskolor, som meddelas i den genom Kongl. Ecklesiastik-departementets försorg utarbetade normalplan för undervisningen i folkskolor och småskolor.

2.

Kongl. Kungörelsen den 16 Juni 1875 angående anslag till högre folkskolor.

Vi OSCAR, etc. etc. göre veterligt: att Vi, med bifall till Riksdagens underdåniga framställning om förändrade föreskrifter rörande understöd af statsmedel till högre folkskolor¹⁾, funnit godt, med upphäfvande jemväl i öfrigt af hvad i nådiga kungörelserna den 23 April 1858 och den 29 Juni 1866 stadgas angående sådana skolor, i nåder förordna:

¹⁾ De högre folkskolorna hafva för sitt upphof att tacka åtskilliga vid 1856—1858 årens riksdag väckta motioner, i hvilka beträffande dessa skolor hufvudsakligen yrkades:

att småningom och i den mån ett stigande intresse för folkbildningen föranledde en eller flere förenade kommuner att för saken göra någon uppoffring, staten borde genom understöd befrämja uppkomsten af högre folkskolor med den syftning, att der förekommande läroämnens ökade antal och djupare behandling erfordrade lärare med akademisk bildning, för hvilka måste beredas framtidsutsigt genom tillerkänd befodringsrätt inom kyrkan eller allmänna läroverken.

Med anledning af hvad sålunda blifvit yrkadt, yttrade Rikets Ständer uti den underdåniga skrifvelse de till Kongl. Maj:t härom afäto den 2 Mars 1858:

»Beträffande den väckta frågan om en folkskolans högsta afdelning, anse Rikets Ständer den samma förtjena mycken uppmärksamhet och varmt behjertande. Der det enskilda nitet visar sig uti denna syftning verksamt, der bör ock staten gå det samma till mötes. Hvad särskildt angår yrkandet, att lärarne vid dessa skolor böra ega akademisk bildning, så, och om i allmänhet af hvarje duglig skollärare måste fordras en klar genomskådning af undervisningsämnet, för att kunna gifva åt dess meddelande en verkligt bildande kraft, torde denna egenskap vara så mycket nödvändigare hos läraren vid den högre folkskolan, i anseende till den omständighet, att flertalet af denna skolas lärjungar fortfarande kommer att tillhöra den arbetande klassen. Detta förhållande kräfver nemligen, att den till arbetsduglighet uppvuxne lärjungen icke alltför lång tid af året vistas vid skolan, för att icke blifva för sitt framtida lefnadsyrke mindre skicklig genom den förvekligande inverkan af studerkammarlivets stillhet. Här gäller således för läraren att utur hvarje läroämne kort och klart sammanfatta dess innehåll, och detta så, att det meddelade gifver lärjungen både lust och förmåga att under skolundervisningens mellantider, äfvensom efter dess slut på egen hand småningom fullständiga den erhållna kunskapen. Att uttryckligen stadga befodringsrätt för dessa lärare inom allmänna läroverken eller kyrkan, torde emellertid icke vara lämpligt, utan bör en sådan befodran grunda sig på deras för dylik tjänst i öfrigt förvärfvade kompetens.

En invändning, som skulle kunna göras mot inrättandet af de ifrågasatta högre folkskolorna, nemligen att behofvet deraf redan är uppfyllt genom lärdoms-skolornas real-linier, anse sig Rikets Ständer böra till vidare utveckling af sina åsichter i ämnet upptaga.

§ 1.

Högre folkskola, hvarmed förstås en sådan skola, som för en eller gemensamt för flere församlingar på landet inrättas i ändamål att bereda de arbetande klassernas barn tillfälle att inhemta ett högre mått af bildning, utan att barnen dragas från sina vanliga lefnadsförhållanden eller nödig öfning för duglighet och hårdighet vid kroppsarbete, kan erhålla understöd af statsmedel till högst dubbla beloppet af hvad till skolan i distriktet sammanskjutes, dock för hvarje skola ej öfverstigande 1,200 kronor årligen.

Ändamålet med dessa högre folkskolor måste i första rummet vara att åt arbetsklassens, ej blott de mera förmögnes, utan jemväl de fattigare barn, hvilka blifvit begåfvade med bättre fattningsförmåga samt visa framstående lärolyst, bereda tillfälle att inhemta för framtida sjelfstudier behöfliga förkunskaper, äfvensom att genom goda lärares handledning vinna allmän förståndsutveckling samt sinneslyftning till deltagande i fosterlandets och mensklighetens högre angelägenheter, och detta utan att de genom skolan ryckas utur deras vanliga lefnadsförhållanden eller för mycket afhållas från en för framtida arbetsduglighet nödvändig ihärdighet uti kroppsarbete.

Lätteligen inses den stora vigten utaf att på detta sätt åt samhället tillgodogöra samt bibehålla kärnfrisk den talrika skara bland det uppväxande släktet, som tydligen af naturen är danad att med det förtroliga kamratskapets öfvertygande och bevakande indlytande verka under lifvet såsom andeligt och lekamligt välgörande föredömen bland arbetsklassen, äfvensom att utgöra ett allt mer och mer utveckladt kommunalväsendes säkraste stöd. Men lika lätt bör äfven inses, att för detta ändamål erfordras undervisningsanstalter, inrättade med hänsigt till det särskilda syftmålet. Har man gjort sig reda för detta, så torde det vara klart, att de allmänna elementarläroverken, oakadt utvecklingen af deras realinier, icke kunna motsvara här ifrågakarande skolors bestämmelse.

De i städerna belägna högre skolorna äro tillgängliga endast för de förmögnares och de närmast boende mindre bemedlades barn; de vanor, behof och anspråk, som der förvärfvas, äro föga egnade för en lärjunge, utgången ur och ämnad att fortfarande tillhöra den arbetande klassen, läse-terminernas långvarighet medgifver icke de för kroppsarbetsöfningen behöfliga afbrott, som vid en högre folkskola måste beredas; i följd deraf att undervisningen här måste äfse en plan, fullföljd genom skolans öfre klasser, öfverhopas lärjungarne med en mångartad kunskap, hvartill de talrika begynnelseträdarna icke kunna mer än hastigt upptagas för att gämlöst åter släppas på den kortare tid, som den blifvande arbetaren bör uteslutande sysselsättas med boken; och slutligen är undervisnings-sättet icke sådant som, enligt hvad förut är autydt, synes böra iakttagas i folkskolan.

§ 2.

Underdånig ansökning om understöd för nämnda ändamål skall, åtföljd af förslag till reglemente för läroanstalten, genom den myndighet, som dertill erhållit vederbörandes uppdrag, inlemnas till domkapitlet, som eger att ansökningen och förslaget jemte eget utlåtande till Oss insända för att Vår nådiga pröfning underställas.

§ 3.

1. Till lärjungar i högre folkskola må ej andra mottagas än de, som visat sig redan innehafva de kunskaper, hvilka i den egentliga folkskolan meddelas.

2. I högre folkskola må, med afseende på hennes ofvan angifna bestämmelse, undervisningen i allmänhet fortgå högst tjugufyra veckor hvarje år.

§ 4.

För att kunna antagas till lärare vid högre folkskola erfordras att vara väl vitsordad för studier idkade vid universitet¹⁾ och att hafva med godt vitsord genomgått den praktiska öfningskursen vid ett folkskolelärareseminarium.

§ 5.

Denna kungörelse träder i gällande kraft från och med början af år 1876. (K. Kung. d. 16 Juni 1875.)

3.

a. Kongl. Kungörelsen den 18 Maj 1878 angående anslag till understöd åt folkhögskolor.

Vi OSCAR, etc. etc., göre veterligt: att, sedan Riksdagen i underdånig skrifvelse den 14 innevarande Maj anmält, att Riksdagen i anledning af Vår nådiga framställning till Vårt förfogande anvisat ett årligt förslagsanslag af 40,000 kronor att användas till understöd åt

¹⁾ I hvarje särskildt fall skall på K. Maj:ts nådiga pröfning bero, huruvida behörighet till lärarebefattning vid högre folkskola må medgifvas folkskolelärare, som icke idkat studier vid universitet. K. Cirk. d. 9 Nov. 1871.

sådana i verksamhet varande folkhögskolor i riket, som visat sig gagneliga och af Oss pröfvas vara i behof af dylikt understöd, under vilkor att landsting, kommuner eller enskilde, hvar för sig eller gemensamt, dertill lemna bidrag, hvilka, inberäknadt skolafgifter, sammanlagdt uppgå till minst enahanda belopp som statsbidraget, hvilket sistnämnda dock ej må öfverstiga 2,000 kronor till hvarje skola, vid hvilken lärokursen genomgås på ett läseår, samt 3,000 kronor för hvarje skola, vid hvilken en andra afdelning blifvit inrättad, och hvar est ett antal elever, motsvarande minst fjerdelen af dem, som under närmast föregående läseår genomgått den första årskursen, fortfarande begagnar undervisningen, samt att berättelse öfver skolans verksamhet årligen af dess styrelse ingifves så väl till Oss som till vederbörande landsting; så hafve Vi med upphäfvande af nådiga kungörelsen den 12 Maj 1876 angående anslag till understöd åt folkhögskolor härmed velat i nåder förklara, att underdånig ansökning om understöd af ifrågasvarande slag åt folkhögskola, hvars verksamhet begynt och är bestämd att å lämpliga tider fortgå, må, med bifogande af redogörelse för skolans organisation och förvaltning i pedagogiskt och ekonomiskt hänseende jemte uppgift å lärjungarnes antal, af skolans styrelse före den 1 April hvarje år inlemnas till Vår befallningshafvande, som eger att handlingarna jemte eget underdånigt yttrande inom den 15 nästpåföljande Maj till Oss insända. (K. Kung. d. 18 Maj 1878.)¹⁾

¹⁾ Under år 1881 funnos 24 folkhögskolor, nemligen:

I Stockholms	län en å Hagby i Almunge	församl.
» Upsala	» en i Upsala.	»
» Södermanlands	» en å Bie i Floda	»
» Östergötlands	» en å Lunnevad i Sjögestads	»
» Jönköpings	» en å Helmershus, i Vernamo	»
» Kronobergs	» en å Grimslöf i Skatelöfs	»
» Kalmar	» en å Södra Vi i Södra Vi	»
» d:o	» en å Ebbetorp i Dörby	»
» Gotlands	» en å Karby i Roma	»
» Blekinge	» en å Kristineborg i Asarums	»

b. Formulär för de uppgifter, som böra bifogas ansökning om understöd af allmänna medel till folkhögskola, fastställt af chefen för K. Eck.-dep. d. 27 Nov. 1880.

I län är upprättad en folkhögskola under benämning, hvilken skola för närvarande är förlagd å egendomen i församling.

Öfver skolans organisation och förvaltning i pedagogiskt och ekonomiskt hänseende bifogas härjemte särskild redogörelse.

Lärokursen genomgås på ett (två) år.

Elevernas antal utgör under innevarande läseår

(i första årskursen
i andra d:o)
tillsamman

Af eleverna har ett antal af under närmast föregående läseår genomgått första årskursen.

Skolans inkomster utgöra för innevarande år:

Elevernas årsafgifter	kronor
Bidrag af landsting.....	»
» kommuner	»
» enskilde	»
Afkomst af donationer	»
	<hr/> Summa kronor

I Kristianstads	län en å Önnestads station i Önnestads församl.
»	» en å Björnekulla i Björnekulla »
» Malmöhus	» en å Hvilan i Tottarps »
»	» en å Danneberg i Asks »
» Hallands	» en å Katrineberg i Alfshögs »
» Göteborgs och Bohus	» en å Majoreberg i Herrestads »
»	» en å Tyft i Stenkyrka »
» Elfsborgs	» en å Liared i Liareds »
» Skaraborgs	» en å Krackogården i Stenstorps »
» Vermlands	» en å Uddersrud i Ransäters »
» Örebro	» en å Käfvesta i Sköllersta »
» Vestmanlands	» en å Vårby i Kumla »
» Kopparbergs	» en å Fornby i Stora Tuna »
» Vester-Norrlands	» en å Väfland i Timrå »

För innevarande år anhålles om understöd af allmänna medel till denna skola med kronor.

Ort och dag.

Underskrifter

Styrelsen för N. N. folkhögskola.

B. Om undervisning i slöjd.

a. Kongl. Kungörelsen den 11 September 1877 angående anslag för beredande af undervisning i slöjd.

Vi OSCAR, etc. etc., göre veterligt: att sedan Vi föreslagit Riksdagen att anvisa ett anslag af 15,000 kronor till befrämjande af undervisning i slöjd för gossar vid folkskolorna på följande hufvudgrunder, nemligen:

att denna undervisning bör afse bibringandet, icke af färdighet i något visst yrke, utan af händighet och förmåga att bruka de vanligast förekommande verktyg, i första rummet snickareverktyg, samt, der förhållandena sådant medgifva, äfven svarfware-, träsnidare- och möjligen smidesverktyg, hvarvid i skolor på landet förfärdigandet af sådana föremål, som för allmogen äro företrädesvis nödvändiga, bör särskildt afses;

att undervisning i slöjd meddelas förnämligast i folkskolans högre afdelningar och i fortsättningsskolan;

att läsning och slöjd på lämpligt sätt omvexla med hvarandra, så att t. ex. i fasta skolor med daglig undervisning för hvarje barn fyra timmar före middagen användas till läsning och två timmar efter middagen till slöjd, eller, der skilda afdelningar undervisas på olika dagar, den afdelning, som ena dagen undervisas i läseämnen, den andra dagen sysselsättes med slöjd o. s. v.;

och Riksdagen, som ansett det ifrågavarande statsunderstödet icke böra uteslutande komma folkskolorna till del, utan äfven kunna tilläggas församlingar, hvilka på annat sätt bereda i skolåldern varande barn slöjd-undervisning, på det sätt bifallit Vår nådiga framställ-

ning, att ett ordinarie anslag anvisats till belopp af 15,000 kronor att användas till understöd åt de församlingar, som på lämpligt sätt bereda i skolåldern varande barn undervisning i slöjd;

hafva Vi funnit godt i nåder förordna, att skoldistrikt, som genom intyg af vederbörande folkskoleinspektör visar sig hafva på ändamålsenligt sätt anordnat undervisning i slöjd för gossar under minst fyra timmar i veckan utan att undervisningen i folkskolans läseämnen derigenom eftersättes, må af statsmedel, för så vidt det beviljade anslaget dertill lemna tillgång, för hvarje skola erhålla ett årligt understöd af 75 kronor; skolande ansökningar om dylikt understöd, med bifogande af plan för undervisningen samt uppgift å antalet lärjungar och folkskoleinspektörens intyg, af skolrådet före den 1 April det år, för hvilket bidrag sökes, inlemnas till domkapitlet, som till Oss insänder handlingarna jemte eget underdånigt utlåtande före den 1 nästföljande Maj. (K. Kung. den 11 Sept. 1877.)

b. Formulär för de uppgifter, som bifogas ansökning af skolråd om understöd af allmänna medel till undervisning i slöjd för gossar, fastställt af chefen för K. Eckl.-dep. den 15 Oktober 1880.

I skoldistrikt, stift och län, är jemlikt bifogade kyrkostämmobeslut undervisning i slöjd för gossar anordnad vid en (två eller flera) skola (skolor) på följande sätt:

1. Lärotiden är timmar i veckan under månader af året.

2. Undervisningen afser bibringandet af händighet och förmåga att bruka de vanligast förekommande verktygen i följande arter af slöjd nemligen:

3. Undervisningen i slöjd omvexlar med undervisningen i folkskolans läseämnen enligt bifogade plan.

4. Elevernans antal utgör för närvarande

5. Till denna slöjdundervisning lemnas endast tillträde åt barn i skolåldern.

6. För innevarande år sökes för ifrågavarande undervisning vid skola (skolor) understöd af allmänna medel med kronor.

Skoldistriktet har dertill lemnat bidrag med kronor.

Ort och dag.

Å skolrådets vägnar

N. N.

Ordförande i N. N. skolråd.

IV.

Kongl. Maj:ts nådiga förordning om kyrkostämman samt kyrkoråd och skolråd.

gifven Stockholms slott den 21 Mars 1862.

Vi Carl, etc. etc. göre veterligt: att sedan Rikets Ständer vid 1856—1858 års riksdag anhållit, att Oss täcktes låta, i sammanhang med upprättandet af förslag till författning om en länen omfattande kommunalrepresentation, öfverse de angående menighetsstyrelse så väl på landet som i städerna gällande författningar, samt en i anledning häraf i nåder tillförordnad komité inkommit med underdåniga förslag till särskilda förordningar i sådant afseende, öfver hvilka, af Oss till Rikets senast församlade Ständers pröfning hänskjutna förslag Rikets Ständer sig yttrat, hafve Vi, som, genom särskilda nådiga författningar af denna dag rörande kommunalstyrelse på landet och i stad, upphäft kongl. förordningarna den 29 Augusti 1843 om socknestämmor och socknenämnder, funnit godt att, med upphäfvande jemväl af den nyssnämnde dag gifna kongl. förordningen om kyrkoråd äfvensom af hvad i andra författningar kan finnas stridande emot här nedan meddelade föreskrifter, i nåder utfärda följande

Förordning

om

kyrkostämman, samt kyrkoråd och skolråd.

I.

Om kyrkostämman.

§ 1.

Hvarje kyrkoförsamling, så i stad som på landet, eger att, för vården af kyrkans och folkskolans ange-

lägenheter, i kyrkostämma med kyrkoherden sammanträda till öfverläggning och beslut, på sätt denna förordning stadgar.

§ 2.

Till kyrkostämmas handläggning höra frågor om:

- 1) åtgärder till vidmakthållande af ordning under gudstjensten;
- 2) folkskoleundervisningen och dithörande anstalter;
- 3) kyrko- och skolråds, kyrkovärdars, folkskolelärares, orgelnisters, klockares och annan kyrkobetjenings tillsättande och afskedande, der ej annorlunda stadgadt är;
- 4) kyrkomedels användande, samt kyrko- och skolräkenskapers granskning;
- 5) hushållning med och vård om kyrkans egendom;
- 6) byggnad och underhåll af kyrkan, med hvad dertill hörer, skolhus, samt boställen för prest, skolmästare, klockare och andra kyrkobetjente;
- 7) bestämmande af afgifter till kyrka och folkskola;
- 8) fördelning af bänkrum i kyrkan;
- 9) ordnande och fördelning af begravningsplatser, samt afgifter för dem och för begagnande af kyrkoklockor eller annan kyrkans egendom; äfvensom
- 10) öfverenskommelse rörande presterskaps, skollärares och kyrkobetjenings löneförmåner.

§ 3.

Vid behandling af ärenden, om hvilka särskilda föreskrifter i lag eller författning gifna äro, ställer sig kyrkostämma till efterrättelse hvad sålunda stadgadt är.

§ 4.

Rättighet att deltaga i kyrkostämmas öfverläggningar och beslut tillkommer, **på landet**, den som på kommunalstämma och, **i stad**, den som vid allmän rådstuga rösträtt eger; främmande religionsbekännare och

de, som till utträde ur svenska kyrkan sig anmält, dock härifrån undantagne.

§ 5.

I öfverläggningar och beslut, som angå ärenden, gemensamma för hela församlingen, deltaga samtliga röstberättigade; men i öfverläggningar och beslut om ärenden, som förutsätta afgifter, hvilka enligt gällande författning böra utgå endast af i mantal satt jord eller af annan fastighet, må ej andra taga del än de, som sådan jord eller fastighet innehafva.

§ 6.

Vid omröstning följes, **på landet**, hvad för kommunalstämma och, **i stad**, hvad för allmän rådstuga stadsgadt är i afseende på röstberäkning samt rösträtts utöfning och öfverlåtande på annan person.

§ 7.

Der stads- och landsförsamling eller delar deraf äro i kyrkligt afseende förenade, ega de att på kyrkostämman gemensamt öfverlägga och besluta om uppgörande af ett på denna förordning grundadt förslag rörande den blifvande röstgrunden; och skall vid denna uppgörelse den röstgrund följas, som dittills för gemensamma kyrkliga angelägenheter varit gällande.

Detta förslag skall underställas Kongl. Maj:ts befallningshafvandes pröfning; börande Kongl. Maj:ts befallningshafvande, innan fastställelse meddelas, öfver förslaget inhemta domkapitlets utlåtande.

§ 8.

Kyrkoherden, eller den hans embete förvaltar, eller den prest inom församlingen, som kyrkoherden, då han hindrad är, dertill förordnar, eller, då någon dertill ej är utsedd, den kyrkoherden i embetet närmast är, förer i kyrkostämman ordet. Uti annex- eller kapellförsamling,

som har egen prest, är han, eller den hans tjänst förestår, ordförande i kyrkostämman, när kyrkoherden, eller den hans embete förrättar, ej är i stämman tillstädes. Vid behandling af ärende, för hvilket kontraktsprest, eller annan särskildt förordnad prestman, kyrkostämman utlyst, är denne ordförande.

§ 9. ¹⁾

Tre ordinarie kyrkostämmor skola årligen hållas: **den första** inom Maj månads utgång för besluts fattande om föregående årets räkenskaper och förvaltning; **den andra** i Oktober för bestämmande af utgifts- och inkomststat för kyrka och skola, enligt hvad i § 36 sägs; och **den tredje** inom utgången af December för debiteringslängdets granskning samt för anställande af val till de under kyrkostämman hörande befattningar, hvilka vid årets slut blifva lediga, äfvensom för val af revisorer.

§ 10.

Kyrkostämman hålles äfven, när Kongl. Maj:ts befallningshafvande, domkapitlet, visitationsförrättare, magistraten, kyrkorådet eller skolrådet det äskar, eller då ordföranden sådant nödigt finner.

Enskild man, som till talan i kyrkostämman berättigad är, eger ock kyrkostämmas sammankallande för uppgifvet ärende begära. Finner ordföranden ej skäl att sådan begäran bifalla, meddelar han, om så äskas, sitt beslut skriftligen, jemte skälen dertill; och eger sökanden deröfver klagan föra, på sätt i § 41 stadgas om besvär öfver kyrkostämmas beslut.

§ 11.

Kyrkostämman må i kyrka, sockenstuga eller på annat lämpligt ställe hållas.

Skall vid kyrkostämman i moderförsamling ärende företagas, som annexförsamlingens rätt eller skyldighet

¹⁾ Enligt lydelsen i K. Kung. d. 3 Aug. 1866.

tillika angår och gemensam öfverläggning fordrar, kallar kyrkoherden annexförsamlingen till sammanträde med moderförsamlingen.

Der i städer, som bestå af flera församlingar, fråga till afgörande förekommer, som alla eller flera af dessa församlingar angår, skall sådan fråga handläggas å gemensam kyrkostämman, under ordförande af den bland stadens kyrkoherdar, som domkapitlet dertill förordnar.

§ 12.

Kallelse till kyrkostämman utfärdas genom kungörelse af kyrkoherden eller den, som för särskildt tillfälle stämman hålla bör, och skall innehålla bestämd uppgift om tid, ställe och öfverläggningsämne för sammanträdet.

Har domkapitlet särskild prestman till kyrkostämman hållande förordnat, då må han kallelsen utfärda.

Kungörelsen uppläses från predikstolen fjorton dagar eller minst en vecka före stämman. Är kyrkostämman utsatt till dag, då gudstjenst hålles, skall kungörelsen den dagen ånyo uppläsas.

För ärende, som fordrar så skyndsam handläggning, att kungörandet icke medhinnes inom den tid, som nu föreskrifven är, må kyrkostämman kunna hållas efter kortare kallelsetid, och äfven samma dag den pålyses; dock må vid sålunda utlyst stämman beslut ej fattas om utgift, eller erläggande af bidrag dertill.

§ 13.

De ärenden, som skola å kyrkostämman till afgörande företagas, böra förut vara vederbörligen beredda, antingen af kyrko- eller skolrådet, eller ock af särskildt dertill utsedda personer, då kyrkostämman, med afseende på ärendets beskaffenhet eller andra förhållanden, finner sådant lämpligt eller nödigt.

§ 14.

Ordföranden åligger att ärendena till öfverläggning framställa samt tillse, att ej andra frågor företagas, än de, som u i kungörelsen upptagna äro.

Ny fråga kan vid kyrkostämman väckas, men icke förr, än vid annan stämma och efter vederbörlig pålysning afgöras.

§ 15.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad, framställer ordföranden proposition, så affattad, att den må kunna med *ja* eller *nej* besvaras. Ordföranden tillkännagifver derefter, huru enligt hans uppfattning beslutet utfallit, och beförklarar det samma, der omröstning ej begäres, med klubbslag.

Äskas omröstning, verkställes den öppet och efter upprop.

Till beslut erfordras blott enkel pluralitet af de afgifna rösterna, enligt den vid omröstningen följda röstgrund.

Falla rösterna lika för olika meningar, gäller den mening, hvilken de flesta rösterna efter hufvudtalet bifallit. Finnas äfven efter sådan beräkning rösterna lika delade, är den mening beslut, som ordföranden biträder.

§ 16. ¹⁾

Val skall, der så äskas, förrättas med slutna sedlar. Mellan lika röstetal skiljer lotten.

§ 17.

Ordföranden skall vid kyrkostämma föra eller på eget ansvar låta föra protokoll, upptagande ämnet för öfverläggningen och beslutet, med skälen dertill. Sedan förhandlingarna afslutade äro, bör protokollet justeras genast, der så ske kan, eller i annat fall vid kyrkostämma senast fjorton dagar derefter, hvarom vid till-

¹⁾ Enligt lydelsen i K. Kung. d. 12 Juni 1880.

fället underrättelse meddelas. Erfordrar ärendet skyndsamt och kan protokollet icke genast vid kyrkostämman justeras, må stämman kunna uppdraga åt dertill för hvarje gång utsedde ledamöter, att, jemte ordföranden, justering af protokollet eller vissa delar deraf verkställa. Protokollet undertecknas af ordföranden och minst två vid stämman närvarande ledamöter, eller af de särskilde justeringsmännen, om sådane varit utsedde.

Det justerade protokollet skall nästa sön- eller helgedag, då gudstjenst hålles, från predikstolen uppläsas.

§ 18.

Den, som i afgörandet af ett ärende deltagit, kan genast, eller sist vid justering af protokollet, emot det fattade beslutet reservation afgifva.

§ 19.

Ordföranden åligger tillse, att utdrag af kyrkostämmans protokoll tillställas kyrkorådet, skolrådet, eller de andra personer, åt hvilka verkställighet af stämmans beslut uppdrages. För öfrigt eger en hvar, som det åstundar, att af protokollet taga afskrift, och att utan lösen få afskriftens riktighet af ordföranden bestyrkt.

Protokollen, med bilagor, skola bland kyrkans öfriga handlingar förvaras.

§ 20.

Ordföranden vakar öfver ordningen i kyrkostämman. Han kan, efter varning, låta utvisa en hvar, som sig oskickligt förhåller. Uppstår oordning, som ordföranden icke förmår afstyra, eger han makt att stämman upplösa.

II.

Om kyrkoråd och skolråd.

§ 21.

I hvarje kyrkoförsamling skall finnas ett kyrkoråd och ett skolråd.

Inom samma pastorat eller stad må dock flera församlingar kunna om gemensamt kyrkoråd eller skolråd sig förena.

Kyroråd och skolråd må, der så lämpligen sig göra låter, kunna till ett gemensamt kyrko- och skolråd förenas.

§ 22.

Kyrorådet tillkommer:

att, i afseende på hvad till religionens och sedernas vård hör, vaka öfver efterlefnaden af derom gällande författningar;

att upptaga frågor om oordning och oskick vid samt försummelse af gudstjensten, om uteblifvande från läsförhör, om oenighet i äktenskap, om olydnad mot föräldrar, samt om vårdslösad barnuppfostran;

att vaka deröfver, att spridande af vilseförande läror må, så vidt möjligt är, förekommas, samt kyrklig tvedrägt och söndring förhindras; samt

att vårda kyrkans angelägenheter.

Skolrådet tillhör:

att utöfva den vård om och befattning med folkskolan, som hitintills, enligt gällande stadga, varit särskild skolstyrelse uppdragen.

Så väl kyrkorådet, som skolrådet, åligger, i hvad på hvarderas särskilda befattning ankommer, derjemte:

att ombesörja verkställighet af kyrkostämmans beslut i alla de fall, der ej sådan verkställighet åt vissa dertill utsedda personer blifvit uppdragen;

att hafva öfverinseendet öfver de för särskilda verkställighetsbestyr af kyrkostämman utsedda personers förvaltning;

att till kyrkostämman göra de framställningar och förslag, hvilka omständigheterna kunna påkalla; samt

att afgifva de förberedande utlåtanden, som af kyrkostämman infordras.

§ 23.¹⁾

Kyrkoherden, eller den hans embete förestår, eller ock annan prestman, som han för något tillfälle kan dertill förordna, är i kyrkorådet ordförande.

I skolrådet skall jemväl kyrkoherden, eller den hans embete förestår, vara ordförande.

I den annex- eller kapellförsamling, vid hvilken särskild ständig prestman finnes anställd, skall han föra ordet, när kyrkoherden eller den, som hans embete förvaltar, ej är i stämman tillstädes.

Ledamöter i kyrkorådet äro församlingens kyrkovårdar samt så många i kyrkostämman valde, för gudsfuktan och nit kände män, som församlingen finner lämpligt utse.

Till ledamöter i skolrådet eger församlingen likaledes att å kyrkostämman utse lämpligt antal för nit om skolväsendet kände män.

Skolrådet väljer inom sig vice ordförande.

I så väl kyrkorådet, som skolrådet, må ledamöternas antal likväl, ordföranden inberäknad, icke understiga fem.

Ledamöterna i kyrko- och skolråden väljas för fyra års tid.

§ 24.

Ledamot i kyrkoråd eller skolråd kan ej den vara, som är oberättigad att deltaga i kyrkostämmas öfverläggningar och beslut; ej den, som icke uppnått 25 års ålder; ej den, som icke råder öfver sig och sitt gods; ej den, som all sin egendom till borgenärer afträdt och icke, på sätt lag förmår, visa gitter, att han från deras kraf fri är; ej den, som är för nesligt brott tilltalad eller under framtiden stäld; ej den, som genom domstols beslut förklarats medborgerligt förtroende förlustig, eller ovärdig att införa rätta föra annans talan; samt ej heller

¹⁾ Enligt lydelsen i K. Kung. den 30 Okt. 1868.

kyrkoförsamlingens redovisningsskyldige och aflönade betjente.

§ 25.

Kyrkoråd och skolråd sammanträda på ordförandens kallelse så ofta han det nödigt finner, eller då minst halfva antalet af ledamöterna derom gör framställning.

§ 26.

Hvarken kyrkorådet eller skolrådet må ärende handlägga, der icke mer än hälften af ledamöternas hela antal tillstädes är.

§ 27.

Omröstning i kyrkorådet och skolrådet sker öppet. Hvarje röstande tillkommer en röst. Äro rösterna lika delade, gäller den mening ordföranden biträder.

§ 28.

Kyrkorådet må i frågor, som röra religionens och sedernas helgd, ej annorledes, än genom allvarliga föreställningar och varningar, söka förmå den felande till bättring. Låter sig den felande härigenom icke rättas, då eger kyrkorådet att efter sakens beskaffenhet vidtaga den ytterligare åtgärd, som med lag och författningar öfverensstämmer.

§ 29.

Kallar kyrkorådet någon, som inom församlingen bor eller sig uppehåller, till inställelse, för att i de på kyrkorådets omvårdnad beroende ordnings- och sedlighetsmål höras, är han pligtig att kallelsen hörsamma, så vida han fyra dagar förut deraf erhållit del. Uteblifver den sålunda kallade utan laga förfall, skall han böta en riksdaler riksmünt till församlingens skolkassa och tillhållas af kyrkorådet genom förnyade viten, som dock tillsammans ej må öfverstiga femton riksdaler riksmünt, att sig inställa. Kan den tredskande ändock ej förmås till inställelse, eger kyrkorådet att lita Kongl. Maj:ts befallningshafvande till.

§ 30.

Vid behandling af de ärenden, hvilka det tillkommer skolorådet att handlägga, skola de stadgar lända till efterrättelse, som rörande folkskoleundervisningen gifna äro.

§ 31.

Vid kyrkorådets sammanträden förer ordföranden protokoll eller är för dess ordentliga förande ansvarig. Han ombesörjer skriftvexlingen, emottager alla till kyrkorådet ställda skrivelser och framställningar, samt tillser, att räkenskaperna öfver de medel, som kyrkorådet om händer hafver, ordentligen föras i enlighet med de föreskrifter, kyrkostämman meddelat. Ordföranden är ock skyldig att vårda kyrkorådets handlingar samt öfver dem hålla register.

För skolorådets ordförande gälla enahanda föreskrifter.

§ 32.

Protokoll och beslut skola antingen genast, eller sist vid kyrkorådets eller skolorådets nästa sammanträde, justeras; dock kan, särskildt för hvarje gång, uppdragas åt två eller flere af ledamöterna att, jemte ordföranden, justeringen verkställa.

§ 33.

En hvar ledamot af kyrkorådet eller skolorådet ansvarar gemensamt med de öfrige för de medel, det samma under sin förvaltning haft, äfvensom för de säkerhetshandlingar, mot hvilkas antaglighet han icke till protokollet gjort anmärkning. Denna ansvarighet fortfar, till dess förvaltningen blifvit antingen af kyrkostämman eller, om klander anställes, af vederbörlig domstol godkänd, eller ock till dess natt och år efter räkenskapernas aflemnande förflutit, utan att klander i laga ordning blifvit anställdt.

§ 34.

Om vård af kyrka och kyrkoegendom samt af medel, som under domkapitlets inseende ställda äro, äfvensom i fråga om föryttring af sådan egendom, gäller hvad i ty fall särskildt föreskrifvet är.

III.

Om afgifter till kyrka och skola, samt om dithörande räkenskaper.

§ 35.

De afgifter, om hvilka kyrkostämma beslutar, skola, utom i de fall, för hvilka annorlunda är i lag eller författning stadgadt, utgå efter den för rösträtt i kyrkostämma bestämda grund.

I fråga om afgifter och personliga tjänstbarheter, hvilka enligt gällande författningar åligga medlemmar af en kyrkoförsamling, oaktadt de i kyrkostämma icke ega rösträtt, gör denna förordning icke ändring.

§ 36.

För hvarje år åligger det kyrkorådet att för kyrkan, samt skolrådet att för skolan uppgöra ett utgifts- och ett inkomstförslag.

I utgiftsförslaget böra upptagas de utgifter, som redan äro beslutade att under det nästföljande året utgå, äfvensom de, hvilka kyrko- eller skolrådet derutöfver anser af behofvet påkallade att under samma år utgå.

Uti inkomstförslaget böra de inkomster upptagas, som för det nästföljande året äro eller anses vara att påräkna.

§ 37.¹⁾

Utgifts- och inkomstförslagen skola till pröfning framläggas vid den kyrkostämma, som under loppet af Oktober månad hvarje år hållas bör.

¹⁾ Enligt lydelsen i K. Kung. den 3 Augusti 1866.

§ 38.

Hvad kyrkostämman till uttaxering beslutat skall, allt efter ändamålets beskaffenhet, genom kyrkorådet eller skolrådet delgifvas, i kyrkoförsamling på landet, vederbörande kommunalnämnd och, i stad, drätselkammaren, hvilka det, hvar i sin ort, åligger att debitering och uppbörd af dessa afgifter verkställa, samt medlen till kyrko- eller skolrådet aflemna.

Skulle, till följd af särskilda förhållanden, annan ordning för uppbördens verkställande finnas vara lämplig eller nödig, må kyrkostämman kunna derom besluta.

§ 39.

Räkenskaperna för så väl kyrkans som skolans medel skola afslutas med kalenderår, samt senast den 1 derpå följande Mars aflemnas till de för deras granskning utsedde revisorer.

Revisionsberättelsen skall senast den 1 April aflemnas till kyrkostämmans ordförande, som öfver gjorda anmärkningar inforrdar vederbörandes förklaringar, hvar efter den kyrkostämma, som i Maj månad sammanträder, beslutar, huruvida anmärkning må förfalla, eller laglig åtgärd för bevarande af församlingens rätt vidtagas skall.

Hvad nu om räkenskapernas granskning i kyrkostämma sagdt är, gör icke någon ändring i hvad om särskild revision af kyrko- och skolräkenskaper finnes stadgadt.

IV.

Om underställning och besvär.

§ 40.

För att vinna bindande kraft skola kyrkostämmas beslut underställas Kongl. Maj:ts nådiga pröfning och fastställelse, då besluten angå:

a) försäljning, pantförskrifning eller utbyte af någon sådan kyrkoförsamlingen tillhörig fastighet, som, utan

att till kyrkoegendom kunna räknas, för något församlingens gemensamma nytta afseende ändamål den samma genom gåfva eller testamente tillfallit, äfvensom öfverenskommelse, hvilken medför förändring i de rättigheter kyrkoförsamlingen till sådan fastighet eger;

b) upptagande af lån, stäldt på längre återbetalningstid än två år; samt

c) påläggande af afgifter, hvilka erfordra uttaxering för längre tid än fem år.

Beslut, som bör Kongl. Maj:ts pröfning underställas, skall insändas till Kongl. Maj:ts befallningshafvande i länet, hvilken det åligger att handlingarna, jemte eget utlåtande, till Kongl. Maj:t öfverlemnna.

§ 41.

Medlem af församlingen, som åt kyrkostämmans beslut i församlingens gemensamma angelägenheter ej nöjes, eger rätt att, der han tilltror sig kunna visa, att beslutet kränker hans enskilda rätt eller eljest hvilat på orättvis grund, eller att det står i strid med allmän lag eller författning, eller annorledes öfverskrider deras befogenhet, som beslutet fattat, deruti rättelse söka genom besvär, hvilka, jemte det öfverklagade beslutet, böra inom trettio dagar efter det klaganden deraf erhöill del, dagen då det skedde likväl oräknad, ingifvas, i mål, som uti § 2 mom. 1, 2, 3 och 4 äro nämnda, till det domkapitel, hvarunder kyrkoförsamlingen hör, men i andra mål till Kongl. Maj:ts befallningshafvande i länet; och åligger det klaganden derjemte så väl att vid besvären foga bevis om dagen, då beslutet delgafs, som ock att, inom fjorton dagar, efter det tiden för besvärs inlemnande utgått, till kyrkostämmans ordförande ingifva diarii-utdrag deröfver, att han sina besvär inlemnat å ort som vederbör.

I Hernösands stift är för mål, som gå till domkapitlet från Jemtlands, Vesterbottens och Norrbottens

län, tiden dubbelt så lång, som här ofvan är stadgadt; och gäller detta äfven i afseende på mål, som från Lappmarks-församling gå till Kongl. Maj:ts befallningshafvande i länet.

Försummar klaganden något af hvad sålunda är föreskrifvet, må beslutet kunna gå i verkställighet.

Klaganden skall anses hafva af beslutet erhållit del den dag, då det samma enligt § 17 offentligen kungjordes.

Kongl. Maj:ts befallningshafvande och domkapitlet böra gifva hvarandra af besvären del, när ärendet kan anses höra till gemensam behandling.

§ 42.

Gå besvären derpå ut, att beslutet icke i laga ordning tillkommit, eller att det står i strid med allmän lag eller författning, eller annorledes öfverskrider deras befogenhet, som beslutet fattat, eger den pröfvande myndigheten, der den finner skäl besvären godkänna, att beslutets verkställighet förbjuda.

Grundas besvären derpå, att klagandens enskilda rätt blifvit genom beslutet kränkt, och varda besvären godkända, gäller rättelsen till förmån för den, som klagat, men beslutet står i öfrigt fast, utan så är, att det finnes strida emot allmän lag eller författning, eller eljest hvila på orättvis grund, då den pröfvande myndigheten ock om upphäfvande af beslutet i dess helhet må förordna.

§ 43.

I afseende på tiden och sättet för ändrings sökande i utslag, som domkapitlet eller Kongl. Maj:ts befallningshafvande gifvit, gäller, efter hvarje måls beskaffenhet, hvad särskildt stadgadt är.

(K. Förordningen d. 21 Mars 1862 ang. kyrkostämman, samt kyrkoråd och skolråd.)

V.

Stadganden om inspektion öfver folkskolorna.

I

Chefens för K. Eklestiasitik-departementet cir-
kulär till domkapitlen d. 8 December 1881.

Sedan Kongl. Maj:t i nåder anbefalt Chefen för dess Eklestiasitik-departement att för åren 1882 till och med 1886 utse sakkunnige personer till inspektörer inom bestämda områden och jag förordnat N. N. att i enlighet med den instruktion, som härhos bifogas, under omförmälda fem år verkställa ifrågavarande inspektion inom stift, nemligen: har jag skolat anmoda domkapitlet att förständiga stiftets skolråd att dels hos vederbörande inspektör anmäla, vid hvilka tider af året distriktens skolor äro i gång, äfvensom när tillfälligtvis något betydligare afbrott i deras verksamhet inträffar, dels ock vid skeende inspektions-förrättning, hvilken inspektören är berättigad att utan föregången anmälan företaga, ej mindre tillhandahålla de i folkskolestadgan omförmälda förteckningar öfver samtliga inom skolåldern varande barn, jemte de protokoll, hufvudböcker, dagböcker, examenskataloger, skolräkenskaper och öfriga officiela handlingar rörande folkskoleväsendet, hvilka inspektören finner nödigt rådfråga, än ock uppgifva:

1:o) hvilka förändringar i skolväsendet egt rum efter sista inspektionen;

2:o) huruvida några nya lokaler begagnas, om hvilka uppgift icke förut blifvit meddelad, och i sådant fall golfvens ytvidd och rummens höjd i de nya lokalerna;

3:o) af huru många ledamöter skolrådet utgöres, och huru de sig emellan fördelat tillsynen öfver barnens undervisning och skolgång; samt

4:o) om sockenbibliotek finnes, och huru det begagnas.

Börande dessa uppgifter skriftligen affattas samt afse förhållandet, sådant det befinnes vid inspektionstillfället.

2. Instruktion för folkskoleinspektörer,

enligt Kongl. Maj:ts nådiga förordnande utfärdad af Chefen för Dess Ecklesiastik-departement den 8 December 1881.

Folkskoleinspektör åligger att inom det honom anvisade område med uppmärksamhet följa folkundervisningens gång, personligen besöka de inom området befintliga folkskolor, inhemta kännedom om så väl deras tillstånd som deras behof, söka kraftigt befrämja folkskoleväsendets förbättring och särskildt för detta ändamål

vid besök i skolorna noggrant tillse undervisningen samt meddela lärare och lärarinnor nödiga anvisningar och råd i afseende på förbättrade undervisningsmetoder och tillämpningen af den för undervisningen utarbetade normalplan;

på tider, som han eger sjelf bestämma, hålla sammankomster med lärare och lärarinnor inom vissa mindre delar af området, för att bereda dem tillfälle att genom *läsprof* och *meddelanden* rörande undervisningen vinna vidare utbildning;

iakttaga förhållandet emellan småskolan och den egentliga folkskolan och, der detta icke skulle befinnas riktigt ordnadt, tillse att deri vidtages nödig rättelse; samt,

der skolväsendets anordning inom något distrikt befinnes bristfällig, vare sig genom olämplig roteindelning, otillräckligt lärareantal eller eljest, framställa förslag till förbättring, äfvensom, då ändring i det för distriktets skolor gällande reglemente är af behovet påkallad, derom göra framställning hos vederbörande.

Beträffande de brister, hvilka, vare sig i de särskilda skolorna eller i distriktets skolväsende i det hela, blifvit anmärkta, samt de ändringar och förbättringar, som befunnits nödiga, åligger det folkskoleinspektören att dels muntligen meddela skolrådet eller dess ordförande äfvensom vederbörande lärare och lärarinnor hvad inspektören finner kunna lända till upplysning och ledning, dels ock inom tre månader efter inspektions-förrättningen tillsända skolrådet skriftlig promemoria i ämnet; hvarjemte, der sådana förhållanden förekommit, hvilka fordra skyndsam rättelse, anmälan derom skall ofördröjligen göras hos vederbörande domkapitel; börande folkskoleinspektören i nedan nämnda redogörelse till Ecklesiastik-departementet meddela fullständig uppgift om de fall, i hvilka befintliga missförhållanden blifvit af honom hos domkapitlet anmälda, och om de i anledning deraf vidtagna åtgärder.

Om sin verksamhet skall inspektören afgifva berättelse dels i korthet efter hvarje af de fyra första årens förlopp till domkapitlet, dels utförligare och i ett sammanhang efter fem år till Ecklesiastik-departementet.

Denna sist nämnda berättelse skall innehålla så väl en öfversigt af skolväsendets utveckling inom distriktet — hvarvid särskildt bör redogöras för ofvan omförmälda förhållanden samt för efterlefnaden af meddelade bestämmelser angående tiden för lärjungars intagning i skolan, angående förhörs anställande med de barn, som åtnjuta undervisning i hemmet, angående roteförhör och afgångs-pröfningar, samt angående det sätt, hvarpå undervisningen

är ordnad för dem, som ur skolan utgått, — som ock om hvarje särskild skola, dels uppgifter efter bifogade formulär,¹⁾ dels följande nemligen:

- 1:o. Om läraren samtidigt undervisar flera klasser, och på hvad sätt öfningarna för dem varit anordnade;
- 2:o. Om ledighet lemnas barnen mellan lästimmarna;
- 3:o. Undervisningssättet i de särskilda ämnena;
- 4:o. När skolåldern börjar,

under hvilka tider af året undervisningen meddelas, och om roteförhören ordentligt hållas;

5:o. Skolans beskaffenhet i afseende på ordningens upprätthållande, med vitsord tillika om läraren beträffande så väl hans sätt att vårda barnens sedliga väsen som äfven hans insigter och skicklighet att undervisa;

6:o. Om läroplan och läsordning är för skolan upprättad och förenämnda normalplan dervid blifvit tillämpad;

7:o. Om hufvudbok, dagbok och examenscatalog finnas och äro på ändamålsenligt sätt uppställda; samt

8:o. I afseende å beskaffenheten af skolans lokal, om den är sund, rymlig och ändamålsenligt inredd; om den hålles snygg och städad; på hvad sätt nödig luftvexling åstadkommes.

I afseende på de berättelser om skolväsendet, som af skolråden årligen afgifvas, bör inspektören ställa sig till efterrättelse hvad derom är särskildt stadgadt.

Vid skolrådets ansökningar hos Kongl. Maj:ts befallningshafvande om understöd af statsmedel för aflönande af lärare och lärarinnor bör inspektören tillse, att erforderliga uppgifter blifva lemnade, och, om anledning ej finnes till anmärkning, vitsorda dessas riktighet.

Då nytt folkskolehus skall uppföras, bör inspektören granska ritningen dertill och afgifva yttrande öfver lokalernas lämplighet för sitt ändamål.

(Chefens för K. Eckl.-dep. Cirkulär d. 8 Dec. 1881.)

¹⁾ Detta formulär finnes intaget i slutet af boken.

VI.

Undervisningsmateriel för folkskolorna.

Följande undervisningsmateriel är jemlikt Chefens för
Eckl.-Dep. cirkulär d. 31 Dec. 1881 afsedd att under år
1882 hållas folkskolorna till handa till nedanstående pris:

1:o.	Bibliska taflor, gamla testamentet, andra upplagan, 20 st., uppfodrade på papp	Kr. 5: — öre.
	nya testamentet, andra upplagan, 20 st., uppfodrade på papp...	» 5: — »
2:o.	Väggkarta öfver Palestina.....	» 2: — »
	samma karta, uppfodrad på väf	» 5: 75 »
3:o.	Atlas till bibliska historien.....	» 1: — »
4:o.	Koralpsalmbok för skolor.....	» 1: 50 »
5:o.	Läsebok för folkskolan, åttonde, omarbetade upplagan	» 1: 25 »
6:o.	Läsetabeller för den första under- visningen, 42 st., uppfodrade på papp jemte beskrifning.....	» 8: — »
7:o.	Taflor öfver Sveriges regenter un- der lutherska tiden	» 2: — »
	samma taflor, uppfodrade på väf	» 4: 50 »
8:o.	Taflor ur svenska historien, första häftet 3 st.....	» 1: — »
	samma taflor, uppfodrade på papp	» 2: — »
	andra häftet 3 st.....	» 1: — »
	samma taflor uppfodrade på papp	» 2: — »
9:o.	Fysisk väggkarta öfver Sverige och Norge.....	» 3: — »
	samma karta, uppfodrad på väf	» 7: — »
10:o.	Politisk väggkarta öfver Sverige och Norge.....	» 3: — »
	samma karta, uppfodrad på väf	» 7: — »

11:o.	Väggkarta öfver Europa	Kr. 2: — öre.
	samma karta, uppfodrad på väf »	5: 75 »
12:o.	Väggkarta öfver Asien	» 5: — »
	samma karta, uppfodrad på väf »	8: 75 »
13:o.	Väggkarta öfver Afrika	» 4: — »
	samma karta, uppfodrad på väf »	7: 75 »
14:o.	Väggkarta öfver Nord-Amerika...	» 3: — »
	samma karta, uppfodrad på väf »	6: — »
15:o.	Väggkarta öfver Syd-Amerika...	» 2: — »
	samma karta, uppfodrad på väf »	4: 50 »
16:o.	Väggkarta öfver Jordgloben	» 6: — »
	samma karta, uppfodrad på väf »	12: — »
17:o.	Jordglob	» 7: 50 »
	d:o med låda	» 9: — »
18:o.	Himmelsglob jemte beskrifning...	» 7: 50 »
	d:o d:o med låda ...	» 9: — »
19:o.	Tellurium och lunarium jemte be-	
	skrifning	» 30: — »
	d:o d:o med låda	» 32: — »
20:o.	Räknekub	» 10: — »
21:o.	Räkneram jemte beskrifning	» 4: — »
22:o.	Stereometriska figurer med låda	» 7: — »
23:o.	Väggtaffla öfver Sveriges mått och	
	vigter efter metriska systemet	
	samt mynt jemte beskrifning...	» 4: — »
	samma taffla, uppfodrad på väf »	9: — »
	Bihang till denna taffla	» 1: — »
24:o.	Mått och vigter efter metriska sy-	
	stemet:	
	meter, qvadratmeter, kubikmeter	
	liter i tre olika former, tioliter,	
	kilogram af jern, d:o af messing,	
	gram	» 12: — »
25:o.	Berlins läsebok i naturlära, åttonde	
	upplagan	» 1: — »

26:o.	Berlins lärobok i naturlära, tionde upplagan	Kr. — 60 öre.
27:o.	Väggtaflor öfver människokroppen, 4 st., uppfodrade på väf, à 3 kronor	» 12: — »
28:o.	Väggtaflor öfver djurriket, 10 st., uppfodrade på väf, à 2 kronor 50 öre	» 25: — »
29:o.	Litografierade taflor öfver däggdjur och foglar, 31 st., ej kolorerade	» 5: — »
	samma taflor, uppfodrade på papp	» 12: — »
30:o.	Afbildningar i härdad massa af matsvampar, 11 st.	» 10: 50 »
	d:o d:o med låda	» 12: — »
31:o.	Geologiska taflor, 6 st., jemte beskrifning	» 4: — »
	samma taflor, uppfodrade på papp	» 6: — »
32:o.	Mineraliesamling med låda	» 20: — »
33:o.	Fysiska apparater,	
	a) för läran om ljus och värme:	
	konkava och konvexa speglar, prisma, konkava och konvexa linser, kikare, termometer, apparat att visa kroppars utvidgning genom värme, jemte beskrifning;	» 15: — »
	b) för läran om fasta kroppars jemnvigt och rörelse:	
	våg med vigter, häfstång med d:o, blocksystem med d:o, pendelapparat, lutande plan, sänklod, jemte beskrifning;	» 35: — »
	c) för läran om flytande och gasformiga kroppars jemnvigt och rörelse:	
	barometer, kommunicerande rör, kapillärrör, springbrunn, sug- och	

tryckpump, lyftpump, apparat att visa kroppars vikt-förlust i vatten, turbin, luftpump med tillbehör, pust, häfvertar, jemte beskrifning; Kr. 35: — öre.

d) för läran om elektricitet och magnetism:

elektricitets-maskin med tillbehör, elektriska pendlar, glas- och hartsstänger, elektromagnet, magnetstänger, magnetnål på pivot, galvanisk stapel med tillbehör, kompass med galvanometerinrättning. » 35: — »

- 34:o. Väggtaflor öfverlandthushållning, 3 st., jemte beskrifning » 2: — »
 samma taflor, uppfodrade på papp » 3: — »
- 35:o. Handledning i trädgårdsskötsel... » — 50 »
- 36:o. Taflor för undervisning i teckning efter D:r Stuhlmanns metod jemte beskrifning,
 första kursen, 40 st., uppfodrade på papp » 6: — »
 andra kursen, 40 st., uppfodrade på papp » 6: — »
- 37:o. Klotsar för d:o d:o, 25 st., med låda » 10: — »
- 38:o. Teckningsböcker efter samma metod,
 första häftet, 36 sidor i rutor linnieradt papper, 25 st..... » 2: — »
 andra häftet, 36 sidor punkteradt papper, 25 st. » 2: — »
- 39:o. Normalskrifböcker, för ris » 10: — »
- 40:o. Handledning i gymnastik och vapenöfning, tredje upplagan... » — 75 »

(Chefens f. K. Eckl.-dep. cirk. d. 31 Dec. 1881.)

Bihang.

Utdrag ur Kongl. Maj:ts nådiga förordning den 18 November 1881 angående minderåriges användande i arbete vid fabrik, handverk eller annan handtering.

§ 2.

I arbete vid fabrik, handverk eller annan handtering må ej användas minderårig, som ej fyllt tolf år; som ej inhemtat det för afgang från folkskolan stadgade minsta kunskapsmått; eller som, till följd af sjuklighet eller kroppslig svaghet, af det ifrågavarande arbetet anses komma att lida men.

§ 3.

I denna förordning förstås med minderårig den, som är under aderton år, med barn den, som är under fjorton år, och med yngre person den, som fyllt fjorton men icke aderton år.

§ 4.

I fabriksarbete må barn användas högst sex timmar och yngre person högst tio timmar af dygnet; skolande dessa arbetstider infalla mellan klockan 6 förmiddagen och 8 eftermiddagen samt afdelas genom raster, så att barn åtnjuter ledighet minst en half timme och yngre person minst två timmar, deraf minst en och en half timme före klockan 3 eftermiddagen.

§ 5.

Minderårig må ej tillåtas att under rasterna uppehålla sig i något till fabriken hörande rum, hvari arbetet pågår, och icke heller användas att rengöra en för arbetets drift i gång varande maskin.

§ 6.

I handtverk eller annan handtering må minderårig ej användas till arbete å annan tid af dygnet än mellan klockan 6 förmiddagen och 8 eftermiddagen; skolande arbetet afbrytas af lämpliga raster.

§ 7.

Minderårig under femton år, som användes i fabrik, handtverk eller annan handtering, skall begagna undervisningen i folkskolan å de tider, skolorådet efter näringsidkarens hörande bestämmer, eller njuta annan deremot svarande och af skolorådet godkänd undervisning, samt en gång i månaden till näringsidkaren aflemna intyg om åtnjuten undervisning. — — — — —

(Utdrag ur K. Kung. d. 18 Nov. 1881.)

Kronologiskt register

öfver

de uti detta arbete intagna eller åberopade författningar.

	Sid.
1862 Mars 21. K. förordn. om kyrkostämman, samt kyrkoråd och skolråd.....	49-63.
1866 Aug. 3. K. Kung. ang. ändring i 9 och 37 §§ af k. förordningen den 21 Mars 1862 om kyrkostämman m. m.	52, 60.
1868 Okt. 30. K. kung. ang. ändring i 23 § af k. förordn. den 21 mars 1862 om kyrkostämman m. m.	57.
1871 Nov. 9. K. cirk. ang. behörighet att söka lärarebefattning vid högre folkskola.....	43.
1875 Juni 16. K. kung. ang. anslag till högre folkskolor.....	41.
1875 Juni 16. K. kung. ang. lönetillskott åt lärare och lärarinnor vid folk- och småskolor.....	27.
1875 Dec. 3. K. cirk. ang. utanordning af d:o.....	32.
1877 Sept. 11. K. kung. ang. understöd till aflöning af lärare vid fortsättningsskolor.....	38.
1877 Sept. 11. K. kung. ang. understöd för slöjdundervisning..	46.
1878 Jan. 11. K. kung. om ökad lönetillskott åt lärare och lärarinnor vid småskolor.....	28.
1878 Maj 18. K. kung. ang. understöd till folkhögskolor.....	43.
1880 Juni 12. K. kung. ang. ändring i 16 § i K. förordningen om kyrkostämman m. m.	54.
1880 Juni 16. Chefens för K. Eckl. Dep. cirk. ang. de uppgifter, som böra bifogas ansökning om understöd till fortsättningsskola.....	39.
1880 Okt. 15. Chefens för K. Eckl. Dep. cirk. ang. d:o d:o för undervisning i slöjd för gossar.....	47.
1880 Nov. 27. Chefens för K. Eckl. Dep. cirk. ang. d:o d:o för folkhögskolor.....	45.
1881 Mars 21. K. kung. ang. ytterligare lönetillskott åt biträdande lärare vid folkskolor.....	31.
1881 Nov. 18. Utdr. ur k. kung. ang. minderåriges användande i arbete vid fabrik m. m.	72.
1881 Dec. 8. Chefens för K. Eckl. Dep. cirk. ang. förordnande af folkskoleinspektörer.....	64.
1881 Dec. 8. Instruktion för folkskoleinspektörer.....	65.
1881 Dec. 31. Chefens för K. Eckl. Dep. cirk. ang. undervisningsmateriel.....	68.
1882 Jan. 20. Kongl. Maj:ts förnyade stadga ang. folkundervisningen i riket.....	1.
1882 Jan. 20. K. kung. ang. aflöning åt lärare och lärarinnor vid folk- och småskolor.....	25.

Sakregister.

Afgift: årligt bidrag till folkskoleväsendet bör af hvarje skattskyldig person utgöras 21; — äfvensom afgift erläggas för hvarje barn, som begagnar folkskolan 21; — undantag derifrån för fattigdoms skull 21; — bestämmandet af afgiftens belopp 21; — om ej dessa afgifter räcka, skola skoldistriktens sammanskjuta bristen efter de grunder, som gälla för kommunalutskylders utgörande 22; — afgifter för barn i småskolor och mindre folkskolor, som bekostas af husfäderna 22; — bidrag till folkskolorna utgöras gemensamt af hvarje skoldistrikt för alla distriktets skolor 22; — efter hvilken grund afgifter, som beslutas af kyrkostämman, utgå 60; — huru med uppbörden af dessa afgifter tillgår 61; — hvilka afgifter skola underställas Kongl. Maj:ts pröfning 61.

Aföning: åt lärare och lärarinnor vid folkskolor och småskolor 25; — tillägg för tjänstgöring öfver åtta månader om året 26; — lärare i öfrigt tillkommande förmåner 26; — aföning till den som innehafver både skollärare- och klockaretjänst 27; — frågor om öfverenskommelser rörande skollärares löneförmåner tillhöra kyrkostämmas handläggning 50.

Afsättning: under hvilka vilkor folkskolelärare må kunna från tjänsten skiljas 14.

Anslag till folkundervisningen. — Se *bidrag, lönetillskott*.

Ansvar: för den, som på en gång anmäler sig till flera folkskolelärarebeställningar, och för den, som söker dylik tjänst, innan han blifvit från sin förra ansökan skild 9.

Ansökning: att före myndighetsålder få söka skolläretjänst ingifves till konsistorium 9; — till folkskolelärarebefattningar, hvad der vid är att iakttaga 8—10; — af skolråd om understöd till folkskoleväsendet 28—37.

Barn: ålder, då barnens skolgång bör taga sin början 15; — alla barn böra till intagning i skolan sig inställa 15; — understöd till fattiga skolbarn 19; — vilkorlig frihet från daglig skolgång 17; — barn kunna, om föräldrar tredskas att efterkomma föreskrifter angående barnens skolgång, från föräldrarna skiljas 20.

Belöning: till barnen i folkskolorna 18.

Berättelse om förhållandet med folkundervisningsanstalterna afgifver skolrådet årligen 24; — huru ofta och hvart folkskoleinspektörernas berättelser skola ingifvas 24, 66; — domkapitlet afgifver årligen utlåtande till Kongl. Maj:t angående stiftets folkskolor 24; — berättelse om revision af folkskoleräkenskaperna 61.

Besvär: öfver folkskolelärareval 10; — öfver skolrådets beslut om lärares varning eller skiljande från befattningen 14; — öfver vägran att sammankalla kyrkostämman 52; — öfver kyrkostämmas beslut 61; — öfver domkapitlets och K. M:ts befallningshafvandes beslut 63.

Betyg: vitsord meddelas barnen vid de årliga förhören 18; — vid lärjungars afgang från skolan 19.

Bibliotek: sockenbibliotek 5.

Bidrag: under hvilka vilkor församlingarna få bidrag af statsmedel till folkskole- och småskolelärares samt lärarinnors aflöning 27—37; — anslag till högre folkskolor 41; — d:o till fortsättningsskolor 38; — d:o till folkhögskolor 43; — d:o till undervisning i slöjd 46.

Biskop: hans befattning med folkundervisningen 23.

Boställe. — Se *byggnad*.

Byggnad: hvarje skoldistrikt åligger att skaffa och underhålla tjenliga rum för de af distriktet inrättade skolor 20; — och boställe för folkskolelärare 27; — efter hvilken grund kostnaden för skolbyggnad utgöres 21; — läget för sådana byggnader 20; — innan skolhus uppföres, skall folkskoleinspektör lemnas tillfälle yttra sig öfver lokalernas lämplighet 20; — skolhus står under skolrådets tillsyn 20; — frågor om skolhus och boställen för lärare tillhöra kyrkostämmas handläggning 50.

Dagbok: föres af läraren 18; — anteckningar deruti 18.

Domkapitel: dess uppsigt öfver folkskolorna och dermed sammanhang egande ärenden 9, 10, 14, 23, 24; — med inspektion öfver folkskolorna 64, 66. — Se *besvär*.

Ecklesiastik-departementet: Chefen för detta departement utser folkskoleinspektörer 64; — har utfärdat instruktion för dem 65. — Se *berättelse*.

Elev. — Se *lärjunge*.

Enskild skola: föreskrifter för inrättandet af enskild skola 22; — så väl enskild skola, som skolor, inrättade på enskildes bekostnad, stå under skolrådets inseende 4, 23.

Examen: offentliga förhör med barnen i skolorna 18; — förhör skola anställas äfven med de barn, som undervisas hemma 16; — förhör med dem, som lemna folkskolan 19; — undervisningsprof för att antagas till lärare 9, 11.

Examens-katalog: upprättas af läraren 18.

Folkhögskolor 43.

Folkskola: stadga derom 1—24; — i hvarje kyrkoförsamling bör finnas minst en, helst fast skola 2; — undantag derifrån 2; — när flyttande skolor må användas 2; — på det folkskolorna må hafva till föremål endast de mera försigkomna barnens undervisning, böra småskolor inrättas 2; — när mindre folkskola må inrättas 3; — uppflyttning från småskolan till folkskolan 18; — frågor om folkskoleundervisningen och dithörande anstalter tillhöra kyrkostämmas handläggning 50.

Folkskolehus. — Se *byggnad*.

Folkskoleinspektör. — Se *inspektör*.

Folkskolelärare: erforderliga egenskaper för att kunna antagas till folkskolelärare 8; — under hvilka vilkor folkskolelärarentjenst kan erhållas före 21 års ålder 9; — tillåtelse dertill meddelas af konsistorium 9; — huru ordinarie lärare tillsättes 9; — huruvida lärarentjenst må med presterlig befattning eller klockarentjenst förenas 11, 12; — af- och tillträdestid vid folkskolelärarentjenster 12; — lärares åligganden 13; — lärares afgang 13, 14; — föreskrifter om lärare gälla för lärarinnor 14.

Folkskolestyrelse. — Se *skolråd*.

Formulär för hufvudbok, dagbok och examenskatalog fastställes af skolrådet 16, 18; — för ansökning om lönetillskott 35—37; — d:o om understöd till fortsättningsskola 39; — d:o till folkhögskola 45; — d:o för undervisning i slöjd 47.

Fortsättningsskolor 3, 6, 8, 18, 36.

Förening af tvenne eller flera till samma pastorat hörande församlingar om en folkskola 2; — om gemensamt skolråd 56.

Förhör. — Se *examen*.

Förordnande för folkskolelärare 10.

Förslag: till folkskolelärarebefattningar 9.

Förteckning öfver barn, som inträda i den för skolgång bestämda ålder, upprättas för hvarje år af ordföranden i skolrådet 15; — skall af honom förvaras 16; — deruti antecknas huru det blifvit sörjdt för hvarje barns undervisning 16; — öfver inventarier 13.

Gymnastik: den gymnastiska undervisningen för gossar bör äfven omfatta enklare militärofvingar 6.

Hufvudbok: föres af läraren 16; — deruti inskrifvas alla i skolan intagna barn 16.

Högre folkskola: till hvad belopp statsbidrag till sådan skola beviljas 42; — för att antagas till lärare fordras att hafva akademisk bildning 43; — Rikets Ständers åsigt om ändamålet med de högre folkskolorna 41; — reglemente för dem 42; — hvad som fordras för att vinna inträde i sådan skola 42.

Inspektör: instruktion för inspektörerna 65.

Intagning: alla barn, som inträdt i den för skolgång bestämda åldern, skola inställa sig till intagning i skola 15; — intagning bör ske vid lästerminens början 16; — vid intagning i skola hänvisas barnet till viss klass 16; — efter intagning skall lärjungan ordentligt finna sig i skolan 16; — vilkor för intagning i fortsättningsskola 38; — i högre folkskola 42. — Se *folkskola, högre folkskola*.

Inventarium: öfver skolans undervisningsmateriel och öfriga inventarier skall läraren upprätta förteckning 13.

Klockare, som tillika är lärare, skall i första rummet egna sina krafter åt lärarekallet 12; — för klockarebefattningen kan biträde antagas 12; — åtnjuter båda tjänsternas löner oafkortade 27; — skall sjelf aflöna medhjelpare i klockaretjensten 27.

Kongl. Maj:ts befallningshafvande: åligger att utbetala lönetillskott 32; — dess befattning med underställning af besvär öfver kyrkostämmas beslut 62.

Konsistorium. — Se *domkapitel*.

Kostnader för skolväsendet 21.

Kristendomsundervisningen: i folkskolorna 5, 6, 19; — deröfver skall presterskapet hålla uppsigt 23.

Kunskapsfordringar: för att blifva antagen till folkskolelärare 8; — till lärare i småskola, biträdande lärare i folkskola samt lärare i mindre skola 10, 11, 29, 31; — för barn att få lemna folkskolan 18, 19; — den skilnad, som i hänseende till kunskapsfordringarna må göras emellan gossar, och flickor bestämmer skolrådet 6; — för att blifva lärare i högre folkskola 43; — för att vinna inträde i högre folkskola 43. — Se *betyg, examen*.

Kunskapsämne. — Se *läroämne*.

Kyrkoråd: dess sammansättning, rättigheter, skyldigheter och öfriga bestämmelser derom 56—60.

Kyrkostämman: hvilka frågor höra till kyrkostämmans handläggning 50; — hvilka ega rätt att deltaga i dess öfverläggningar och beslut 50; — grunden för omröstning 51; — huru öfverläggning sker, när stads- och landsförsamling äro i kyrkligt hänseende förenade 51; — hvilken är ordförande 51; — huru många ordinarie kyrkostämmor årligen skola hållas 52; — vid hvilken tid 52; — om någon myndighet eller enskild man äskar kyrkostämman 52; — stället för dess hållande 52; — huru förfares, när i moderförsamling ärende företages, som tillika angår annexförsamling eller i stad flera församlingar 52, 53; — af hvem kallelse utfärdas 53; — huru underrättelse om kyrkostämmans sammanträde meddelas 53; — de ärenden, som skola föredragas, böra förut vara beredda 53; — inga andra frågor få företagas än de i kungörelsen upptagna 54; — omröstning, protokollsföring och justering 54, 55; — reservation deremot 55; — protokollsutdrag 55; — ordningen i kyrkostämman 55; — hvilka kyrkostämmans beslut skola underställas Kongl. Maj:t 61.

Lärare. — Se *folkskolelärare*.

Lärarinna: i hvad mån folkskolestadgans föreskrifter ega tillämpning på lärarinnor 14.

Lärlunge. — Se *barn*.

Lärokurs: uppgöres för hvarje skola 6.

Lärorum 20. — Se *byggnad*.

Lärotider i folkskolorna bestämmas af skolrådet 7.

Läroämnen: i hvilka läroämnena folkskolelärare skall meddela undervisning 5; — minimiämnena 19; — den ordning, i hvilken läroämnena böra i folkskola förekomma samt huru vid undervisningen bör förfaras 7, 12.

Läsordning: fastställes af skolrådet 6; — hvad vid läsordnings uppgörande bör iakttagas 7; — anslås i lärorummet 7.

Lön. — Se *aflöning*.

Lönertilskott: 27—37.

Markegång: efter markegångstaxan litt. A. beräknas skollärarens aflöning i spanmål 25.

Matrikel. — Se *hufvudbok*.

Militäröfningar. — Se *gymnastik*.

Mindre folkskola: när sådan skola må inrättas 3.

Pension: för skollärare 5, 13.

Prestskap: dess åliggande i afseende på folkundervisningen 23.

Protokoll: vid kyrkostämman 54; — vid skolrådets sammanträde 59; — justering af dess protokoll 59; — skolråd skall erhålla utdrag af kyrkostämmans protokoll 55; — kyrkostämmans protokoll med bilagor skola förvaras 55.

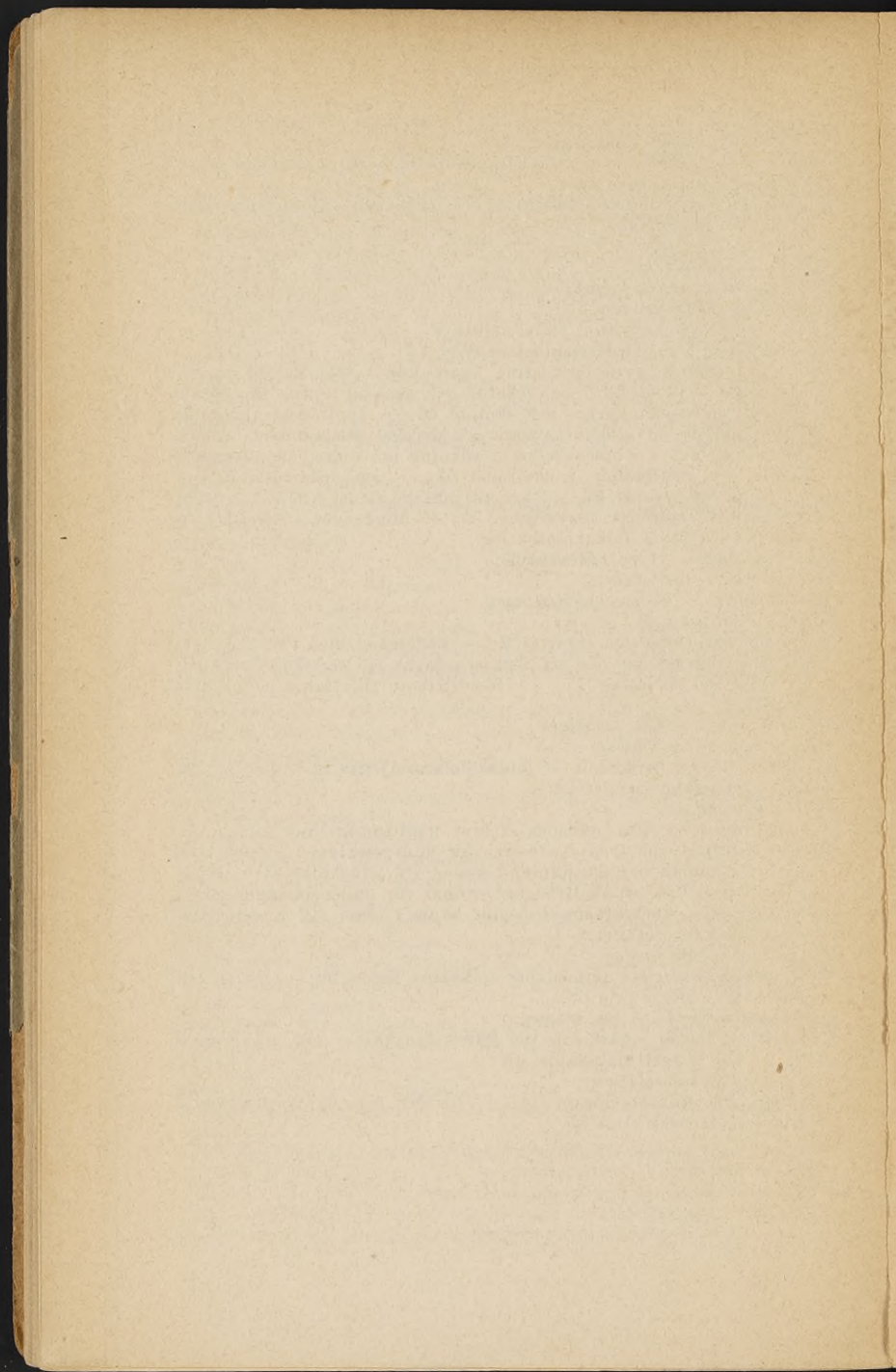
Reglemente: för folkskolorna uppgöres af skolrådet och underställes domkapitlets pröfning 4; — för högre folkskolor 43.

Revision. — Se *räkenskaper*.

Röte: församlingens fördelning i rotar utstakas af skolrådet 4; — förhör med lärlungarne i de rotar, der skola för tillfället icke hålles 7.

Räkenskaper: frågor om skolräkenskapernas granskning tillhöra kyrkostämmans handläggning 50; — kyrkorådets och skolrådets ordförande skall tillse, att dessa föras såsom kyrkostämman föreskrifvit 59; — föreskrifter, huru utgifts- och inkomstförslagen skola uppgöras samt när de skola till pröfning framläggas 60, 61; — räknen-

- skaperna afslutas med kalenderår och aflemnas före den 1 Mars till utsedde revisorers granskning 61.
- Skola.* — Se *enskild skola, folkskola, småskola, mindre folkskola, högre folkskola, fortsättningskola.*
- Skoldistrikt:* hvad dermed förstås 3; — för hvarje skoldistrikt skall finnas skolråd 3, 55.
- Skolbarn.* — Se *barn.*
- Skolgång.* — Se *barn.*
- Skolinspektion.* — Se *inspektör.*
- Skollokal.* — Se *byggnad.*
- Skollärare.* — Se *folkskola, folkskolelärare.*
- Skolmateriel.* — Se *undervisningsmateriel.*
- Skolråd:* i hvarje kyrkoförsamling skall finnas ett skolråd 55; — undantag derifrån 56; — kyrkoråd och skolråd kunna få förenas till ett gemensamt kyrko- och skolråd 56; — skolrådets åliggande i afseende på folkundervisningen och dermed sammanhang egande ärenden 4, 56; — i afseende på ansökning om bidrag af statsmedel 27—37; — ordförande i skolrådet 57; — dess ledamöter 57; — de väljas för fyra år 57; — äro till antalet minst fem 57; — ledamöternas i skolrådet ansvarighet 59; — åligganden i afseende på inspektionen öfver folkskolorna 64.
- Skolräkenskaper.* — Se *räkenskaper.*
- Skolstyrelse.* — Se *skolråd.*
- Skolträdgård* — Se *trädgårdsskötsel.*
- Slöjdundervisning* 46.
- Småskola:* när sådan må inrättas 2; — ändamålet med den 2; — erforderliga egenskaper för att kunna antagas till småskolelärare 10; — huru de tillsättas 11; — lönetillskott till lärare i småskola 27—37.
- Småskolelärare.* — Se *småskola.*
- Statsbidrag.* — Se *bidrag.*
- Tid* för af- och tillträddande af folkskoleläraretjenst 12.
- Tillsyn* öfver skolväsendet 23.
- Tillsyningsman* 18.
- Tjensgöring* öfver åtta månader af året ersättes särskildt 26.
- Trädgårdsskötsel* och *trädplantering:* för undervisningen i dessa ämnen i folkskolan bör ett jordland finnas vid folkskolan 21; — skolrådet skall tillse, att skolträdgård ordnas för undervisningen 21.
- Underställning:* kyrkostämmas beslut skola i vissa fall underställas Kongl. Maj:ts pröfning 61.
- Understöd.* — Se *bidrag.*
- Undervisningsmateriel:* dermed bör folkskola förseas 20; — hålles till handa till nedsatt pris 68.
- Undervisningsprof.* — Se *examen.*
- Uppflyttning:* från småskolan till folkskolan 18; — till högre klass 18; — till fortsättningskola 18.
- Val.* — Se *folkskolelärare.*
- Varning:* för folkskolelärare 14; — för den som vid kyrkostämman förhåller sig oskickligt 55.

Kontrakt.

Uppgifter angående Folkskoleinspektionen för åren 1882—1886.

Kontrakt, skoldistrikt och skolor. ¹⁾	Tiden för senast hållna inspektion. ²⁾	Antal i hela skolan in- skrifna barn.	Antal afdelningar, i den fasta skolan, hvilka undervisas på olika tider.	Antal barn i den fasta skolan, hvilka äro inskrifna i den afdelning, som vid inspektionen undervisades.	Antal rotar, mellan hvilka området för den flyttande skolan är fördelat.	Antal barn i den flyttande skolan, som tillhöra den rote, inom hvilken skolan vid inspektionen var förlagd.	Antal årsklasser, i hvilka skolan är indelad.	Antal vid inspektionen närvarande barn.	Antal vid inspektionen närvarande barn, som undervisas i												Lokal ³⁾		Materielens beskaffenhet ³⁾ .	Anmärkningar.			
									Kristendoms-kunskap.		Modersmålet		Skrifning.	Räkning.	Geometri.	Geografi.	Historia.	Naturkunnskap.	Teckning.	Sång.	Gymnastik och vapenöfning.	Trädgårdskötsel och trädplantering.			Handslöjder		
									Biblisk historia.	Katekes.	inom småskolas lärokurs.	inom folkskolas lärokurs.													för gossar.	för flickor.	egen.
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	
	Summa																										

¹⁾ I första kolumnen införas under hvarje skoldistrikts namn efter hvarandra de der befintliga folkskolor, mindre folkskolor och småskolor, hvar och en på särskild rad.

²⁾ För hvarje särskild skola antecknas, huru förhållandet var vid senast derstädes hållna inspektion. Mera betydande skiljaktigheter härifrån vid föregående inspektionstillfällen nämnas i sjelfva berättelsen.

³⁾ Lokalens och materielens beskaffenhet betecknas med **a** = god, **b** = medelmåttig och **c** = under medelmåttan.

Formulär för uppgifter angående folkskoleinspektionen.

..... **Stift.**

..... **Kontrakt.**

6000347268

Göteborgs universitetsbibliotek

På P. A. NORSTEDT & SÖNERS förlag:

Tidskrift för Folkundervisningen,

under medverkan af Folkskoleinspektörer och Lärare
vid folkskolelärareseminarierna m. fl.

utgifven af

Chr. L. Anjou och Carl Kastman.

Första häftet. Pris 50 öre.

Första häftets innehåll: Är folkskoleläraren förpligtad att bekänna sig till vår kyrkas bekännelse? af G. v. S. — Bör bibeln vara lärobok och den enda läroboken vid kristendomsundervisning? af G. B—G. — Undervisningen i folkskolan vare åskådlig, af CARL K—N. — Riksdagen 1882. — Geografi i folkskolan, af G—M.

Tidskriften, som skall omfatta ej blott den vanliga folkskolebildningen utan äfven undervisningen för döfstumma och blinda samt idiotskolorna, utkommer i tvångfria häften — tre å fyra under året — om tillhoppa 12 tryckark.

Pris för abonnenter i bokhandeln eller å postanstalt å hela årgången 1 kr. 75 öre. Lösa häften äro att tillgå i bokhandeln för det hvarje häfte särskildt åsatta pris.

Skolan och Hemmet.

Samling af uppsatser rörande uppfostran och undervisning

utgifven af

Carl Kastman.

I. Pris 2 kr. 25 öre.

Innehåll: Intryck från Läraremötet i Örebro d. 15—17 Juni 1881 af E. F. GUSTRIN. — Öfversigt af den svenska folkskolans utveckling sedan 1842, af CARL KASTMAN. — Om pedagogiken och dess betydelse för praktisk uppfostran och undervisning, af E. F. GUSTRIN. ●